

Pro eximio Iurifconsulto D. Io. Baptista Brugia.

ARGUMENTVM.

De fratre qui non tenetur facere compromissum cum vxore quondam fratris sui vidua, stante statuto de compromissis, & ne continentia causa diuidatur quomodo fit intelligenda.

S Y M M A R I V M.

- 1 Statutum de compromissis dicitur fauorabile. Vt euitetur rigorosus strepitus iudicij inter coniunctos sanguine. 2. Et quia pertinet ad pacificum statum ciuitatis. 3 Dispositio fauorabilis comprehendit personas dissoluta affinitate. 4 Mulier vidua censetur esse in matrimonio. & priuilegijs condam mariti sui gaudere debet. No tamē venit in dispositione loquēte de vxore. 33. 5 Vidua stuprum committens facit iniuriam marito defuncto. 6 Statutum de compromissis habet locum inter viduam & sororium. Sed contra tenet auctor. 16. Et alij quam plures. 30. 7 Statutum de compromissis comprehendit emancipatos & ex eo conceptos & natos. 8 Affinitas soluta non videtur morte mariti inter eius vxorem & illius agnatos. Quod est verum respectu impediendi matrimonij non q. d. ad alia. 36. 9 Vidua tenetur compromittere cum filijs mariti defuncti. 10 Continentia cause diuidi non debet, vt si est identitas negocij licet sit diuersitas personarum. 11. Fallit quotiens actor & reus sunt diuersi fori. 38. Licet in clerico & laico delinquentibus sit secus & quare. 39. Item nisi diuisio sit necessaria. 41. Item quando resulsaret in odium rei. 42. 12 Clericus & laici si simul deliquerint omnes ad ecclesiasticum sunt remittendi. Et ita in practica fuit obtentum. 13. Sicq. seruari plures videtur. 14. Licet aliqui contradicant. 15. 16 Statutum loquens de affinibus intelligi debet de his qui de presenti sunt affines. 17 Affinitas morte soluitur. 18 Matrimonio soluto per mortem soluitur amoris vinculum. & inde infertur. 34. Et priuilegijs decreuit beneficium. 19 Statutum de compromissis locum non habet inter condam generum & condam Socrum. Quod communiter tenetur. 19. Ratiq. diuersa militat compellendi compromittere condam affines & de presenti tales. 20. 21 Compromissum dicitur quaedam transactio per qua a lite disceditur.

- 22 Discedere a lite proprio consensu est officij pietatis. 23 Statutum quod vxores bannitorum non possint stare in ciuitate locum non habet mortuis bannitis suis maritis. Quia cessante causa odij cessat odium. 24 Ratio finalis ex premio colligitur. 25 Compromissum fieri non debet de re liquida stante statuto de compro. 28. 26 Testamentum per samam non probatur nec vllus titulus. 27 Frater vt proximior alijs agnatis ab intestato succedit. 29 Res dubia redditur cum in iudicium deducta fuit. 31 Intellectus legis. 1. C. de verb. signi. 32 Statutum de compromissis de quibus affinibus loquatur. 34 Statutum loquens in casu vero locum non habet in ficto. 35 Vidua non equiparatur coniungatae in omnibus & per omnia. 37 Extremum habile presupponi debet. 40 Dignius ad se trahit minus dignum.

CONSILIVM CCII.

Auxilium meum a Domino.

QVONIAM mortuo claro Iurisperito domino Guidone Brugia orta est quedam controuersia inter magnificum & eximium Iur. Vtriusque doctorem Do. Ioannem Baptistam eius fratrem ex vna, & Ser Ioannem de Valentia primum consobrinum dicti domini Guidonis & Ioannis Baptiste, & D. Ziliam vxorem quondam dicti D. Guidonis ex altera occasione cuiusdam testamenti dicti domini Guidonis per eos allegati, demumq. pro parte ipsorum petitum fuit compromissum. Dubium exoritur, an quemadmodum virtute statuti de compromissis dictus Ser Ioannes potest illud petere, & ad id dictum dominum Ioannem Baptistam compellere, idem facere possit domina Zilia.

Hic prima consideratione dicendum videtur quod sic, tale enim statutum dicitur fauorabile tanquam inductum odio litium dirimendarum. vt tradit Bald. & Alex. Corn. Castr. Salyc. Roman. Ias. Dec. Iacobi. a Sanc. Georg. D. meus Rimin. & alii repetentes in l. qui se patris. col. fin. C. vnde liber. Petr. de Anch. consi. 159. rationes quae. & consi. 187. apud me quaestio ista, Dec. in l. penul. colum. fina. C. de pact. Ang. & Salyc. in l. non ideo minus. C. de hered. insti. Bal. in l. affinitatis. C. commu. de succ. Roman. & Salyc. in l. 1. C. vnde uir. & vxor. Fulg. in l. praetor. ff. de in ius. vo. Alex. in l. 1. S. lex falcidia. ff. ad leg. fal. Cuma. consi. 50. Marian. consi. 4. in fin. Alex. consi. 207. vol. 6. consi. 225. col. fi. vol. 7. Crot. in rub. ff. de verbo. obligat. 2. lect. colum. fin. & in l. omnes populi. num. 3. ff. de iust. & iur. Ias. in l.

- in l. de quibus num. 17. ff. de leg. Fulgos. consi. 152. supposito statuto, Natta consi. 622. numero 7. Vbi dicit, tale statutum fuisse inductum ratione fauorabili, vt inter personas sanguine coniunctas euitetur rigorosus strepitus iudiciorum, & idem pariter tenui in d. l. qui se patris. num. 407. sicut & Blanc. alios citans in tract. de compromissis. quaest. 1. col. 3. vbi concludit, hanc esse magis communem sententiam. Quae pariter confirmatur ex eo quod inquit Ioann. Bapt. Perusi. in tract. de arbi. cap. 5. lib. 7. quod huiusmodi statuta pertinent ad pacificum statum ciuitatis: hinc enim colligitur ea esse fauorabilia. I sed in materia & dispositione fauorabili comprehenduntur personae dissoluta affinitate, licet dispositio loquatur per nomina denotantia affinitatem, vt probatur in l. fin. C. de verbo. signifi. vbi in legato relicto familiae veniunt & gener & nurus testatoris etiam dissoluta affinitate per mortem filii & filiae testatoris. Vnde sic & in casu nostro sub isto statuto loquente de compromisso faciendo inter affines debet comprehendi domina Zilia, & dictus D. Ioannes Baptista, licet dissoluta fuerit affinitas inter eos per mortem dicti domini Guidonis eius mariti. 4 T Secundo confirmatur: quia donec mulier non transit ad secundam vota videtur debere gaudere iisdem immunitatibus, quibus gauderet, si esset in priore matrimonio: l. filii. S. vidua. ff. ad municip. censeturque esse quodammodo in matrimonio, donec in ea status viduitatis durat. l. fin. C. de bon. matern. & in authen. de nuptiis. S. soluto. I & ideo plerique dicunt, quod ex stupro per viduam commissio marito defuncto infertur iniuria, cum censetur esse in matrimonio, vt per Alex. & alios in l. 2. circa fi. ff. de vulg. & pupil. glo. & doctores. in l. fororem. C. de his quib. vt indign. merito tale statutum debet comprehendere hanc dominam Ziliam, quae reperitur in viduitate, 6 I ita per hanc rationem determinat Salyc. in d. l. fin. C. de verbo. signifi. & licet ista domina Zilia improprie dicatur esse in matrimonio, ex quo vere finitum est, & vnà cum eo affinitas. Tamen quia (vt dixi) hoc statutum est fauorabile, extendi debet etiam ad talem casum improprium I sicut dicunt doctores. videlicet Bal. Paul. de Castr. Roma. & Alex. in d. l. fin. q. tale statutum comprehendit etiam emancipatos, & ex eo conceptos, natosque post emancipationem, licet improprie sint agnati, quos refert etiam Ias. in l. 2. S. praetor ait. col. 2. ff. de in ius voc. & latius prosequitur Blanc. in tract. de compromissis. quaestio. 3. 8 T Tertiò corroboratur: quoniam morte viri non videtur etiam dissoluta affinitas inter vxorem superstitem, & eos qui sunt de cognatione viri praefuncti. c. fraternitatis. 35. quaestio. 10. Vnde per illum tex. Castr. consi. incip. vertitur quaestio, an statutum de compromissis con-

suluit, q. quando ex marito praefuncto & vxore superstitite remanserunt liberi nati ex illo matrimonio, talis mulier tenetur cum illis compromittere, & illud consilium Castr. licet in meo libro non reperiam tam primo quam secundo volumine, tamen de illo mentionem facit Alex. consi. 207. volum. septimo. Sic ergo & in casu nostro dicendum est, quod iste dominus Ioannes Baptista teneatur compromittere cum ista D. Zilia, cum inter eos non censetur dissoluta affinitas. 10 T Quarto alia quoque ratione locus compromissio esse debet inter hanc D. Ziliam & D. Ioannem Baptistam, sicut inter eum & Ser Ioannem, ne continentia causa diuidatur. l. nulli. C. de iudic. l. 1. ff. de quib. reb. ad eund. iud. I quoties enim est identitas negotij, licet sit diuersitas personarum, locum habent dictae leges, vt per doctores ibi, & ponit Natta consi. 135. colum. secunda. I Hinc videmus, quod si plures commiserint aliquid maleficium, inter quos sit vnus clericus, si quidem clericus iste petat a iudice laico remitti ad iudicem ecclesiasticum, non tantum ipse sed & ceteri qui sunt laici remittendi sunt ita voluit Anto. de Prato Vete. in l. 1. ff. quae sentet. Maria. in c. 2. col. 15. uerl. Octauo fallit. de mutu. petiitio. & consi. 12. colum. 6. vol. 1. Marfil. sing. 18. Ferrat. caut. 10. D. Vberti. de Corrigio in l. posthumo. nu. 36. C. de contrah. I Soc. in l. cum senatus, ad fin. ff. de reb. dub. dicens ita vidisse in practica obtentum fuisse, idque signandum & notandum esse, vt possit euadere amicium tuum; quia iudices ecclesiastici mitiores poenas imponunt, & cum praedictis etiam concordat Stephan. Aufr. in elem. prima de for. compet. in addit. secunda, regul. fallent. 15. Soc. Iun. consi. 34. colum. 1. uolum. 1. Paris. consi. 154. colum. 1. uolum. 4. Bar. in l. precipimus. in fin. C. de appellatio. Alciat. in l. secunda. in princ. ff. de verbo. oblig. And. Sicul. in c. quanto, in princ. de iudic. D. meus Rimin. consi. 399. in fin. Boss. in titul. de for. compet. nume. 147. Foller. in practi. crimin. prima parte secundae partis. ver. audiant excusatores. num. 79. Ioannes de Arno. soliloquio 57. I qui tres testantur se vidisse ita in praxi seruari. Cassan. in consuet. Burgund. S. 15. rubri. prima nume. 70. & Menoch. de arbit. iud. libr. secundo. cent. 4. casu. 371. num. 12. Sapia in l. imperium. ff. de iur. omni. iudic. & ibi dixi. num. 83. I Quamuis non ignorem quosdam contraxisse, vt Igneum in l. 1. S. si quis in Villa. nu. 27. ff. ad Sillan. Capic. decif. 173. Petr. Rebuf. in auth. habita. priuileg. 106. C. ne fil. pro patre. Anto. Gomez. cap. 10. delictorum nu. 6. Didac. practi. quaestio. quaest. 34. & Iulium Clarum lib. 5. sentent. S. fin. quaest. 36. colum. penul. sed memoratis sunt pauciores. 16 T Istis tamen non obstantibus contrarium puto de iure verius. Moueor imprimis, na hoc statu-

statutum loquitur de affinibus, ergo debet intelligi de affinitate presenti, non autem de praterita. l. cui eorum. §. affinitatis ff. de postul. & sic requiritur, quod tempore quo fieri debet compromissum sint affines. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxal. l. Ticius. & quod ibi notat

17 Docto. ff. de testamen. milit. §. sed per mortem dissoluta est affinitas praterquam quod ad impedimentum matrimonii inter eos contrahendi. §. affinitatis. Infit. de nupt. ergo non debet esse locus statuto, si que signat arguit Blanc. in trac. de compromis. in 3. quest. sub nu. 23. vers. quarto secundum, post Alex. consil. 207. uol. 6.

18 ¶ Secundo moueor per gl. notabile in l. sed hoc. ff. de re iud. quam legitur docto. simul cum. l. non tantu. que dicit, quod solum matrimonio per mortem alterius, sicut soluitur amoris vinculum, ita & priuilegiu decreuit beneficium, & ideo per illa glo. determinat Bal. in d. l. ff. C. de verbo. significatione, quod hoc statutum non habet locum inter quondam foceru, & quondam generum, quia dissoluta est affinitas, idem que tradit Bar. Bal. & Ang. in d. §. affinitatis. Bal. in l. affinitatis. C. communia de successione. Anch. in c. canonu statuta. 14. quest. de constitutio. Paul. de Cast. in l. rei iud. §. fin. ff. solut. matri. Alex. & Ias. in

19 d. l. non tantum. in fin. ¶ vbi dicunt, quod ita communiter tenetur, si que firmat et Blanch. in trac. de compro. q. 3. nu. 26. vnde nec inter istam Dominam & eius quondam sororium debet habere locum.

20 ¶ Tertio accedit: quoniam non est eadem ratio compellendi ad compromissum eos qui defuerunt esse affines, sicut in compellendo eos, quorum adhuc durat affinitas, non enim hoc statutum absolute prouidet circa amputationem litium inter quoscumque, sed inter coniunctos tantum usque ad quartum gradum cognationis

21 ¶ Vnde quia compromissum est quedam compositio & transactio partium, per quam a lite disceditur, vt notatur in l. si societatem. §. arbi

22 trorum. ff. pro soc. ¶ & discedere a lite proprio consensu, est officium pratoris. l. si. ff. famil. ercic. Id autem prestare magis conueniat inter coniunctos, quam inter eos, inter quos non est coniunctio. l. pietatis, ibi. ut necessitudo. C. de suspect. tutor. sequitur quod statutum magis inter coniunctos, quam inter alios uoluit compromissum fieri debere, ergo apparet, quod maior est ratio faciendi compromissum inter eos, inter quos adhuc durat coniunctio, quam inter eos, inter quos est finita, cum inter eos magis debeat uersari officium pietatis, merito in casu nostro debet cessare compromissum, ita per hanc rationem & plures alias in terminis huius statuti inter quondam priuignum & nouercam decidit Alexan. in d. consil. 207. col. 3. uol. 6. & post eum Blanc. loco citato sub uerific. secundum dicit glo.

23 ¶ Quarto moueor ex notat. per Iacob. de Are. ti. Bar. & alios in l. Ticia Scio. §. usuras, ff. de

leg. 2. vbi dicunt, quod si extat statutum, quod uxores bannitorum non possint stare in ciuitate, si quidem mortuus fuerit maritus bannitus, eius uxor bene poterit stare in ciuitate ea ratione: quia cessante causa odii, odium cessare debet, & idem tradit Bal. in l. fin. per illum tex. C. de iniur. & in aliis locis, de quibus per Alexan. qui idem tradit consil. 19. Viso processu causa. col. 2. uol. 2. Blanc. loco citato in 4. fundamentum. ¶ Sic enim & in casu nostro dici potest, quod ex quo mortuo domino Guidone marito huius Domine cessat causa amoris, & eius uinculum soluitur, secundum glo. & doc. in d. l. sed hoc, debet cessare hoc statutum, quod mouetur ad extirpanda iurgia inter coniunctos & sic ad conseruationem amoris inter eos, ut ex eius processu patet, ex qua ratio finalis colligitur, iuxta doct. Bar. Imol. & aliorum in l. si. ff. de hered. institut. quam sequitur Dec. consil. 10. col. 2. Alexan. consilio. 36. colum. 2. uol. 5. cum simil.

24 ¶ Quinto, quando etiam hanc Domina esset de presenti affinis, debet tamen cessare compromissum quod petit: eodemque modo inter dictum ser Ioannem & hunc Dominum Ioannem Baptistam: quoniam tale statutum locum non habet, quando res de qua petitur compromissum esset liquida, prout in statuto de ea committenda consilio sapientis, tradit Bar. in l. ille §. cum in uerbis. ff. de leg. 3. sequitur Ale. consil. 145. col. fin. uol. 5. & in terminis huius statuti Marfil. sing. 467. col. 1. sed isti petunt compromissum super deductis in libello, in quo allegat quoddam asseritum testamentum fuisse factum per dictum dominum Guidonem; & quia dicunt rogatus & sedas Cagnacini deperditas et traditas fructuaris, ideo de tali testamento

26 citant publicam uocem & famam. ¶ Sed claru est & in iure liquidu, quod isto modo per famam non probatur testamentum; nullus enim titulus probatur per famam, ut post Innoc. dicit in terminis Bal. in c. illud. in fin. de presumpi. & sequitur Ias. in l. is potest. col. si. ff. de acqui. heredit. ¶ ab intestato autem uenire non possunt cum dominus Ioannes Baptista sit frater & sic proximior domini Guidonis; Vnde is admittitur, Infit. de legitim. agnator. succes. in princ.

27 ¶ quia sumus in re liquida, non potest esse locus compromisso, hic enim est unus de casibus, in quibus cessat compromissum inter affines, quod statutum precipit secundum Marfil. in d. singulari. 467. ¶ Nec dicatur, imò hanc questionem esse dubiam, cum deducta sit in iudicium, ubi per negationem res sit dubia. l. si. C. qui. ad liber. proclam. non lic. glo. in l. 1. ff. de transactio. Id enim uerum est, quando negatio, & quod dicitur in iudicio, est pbabilis non temeraria, que potest statim reprobari, ut declarat exemplificando Cast. in d. l. 1. nu. 5. sed hic, quod articulus sit dubius modo quo deducitur, potest statim reprobari, & ostendit, quod imò

imò est clarus per decisiones supra allegatas, ergo partis controuersia tanquam temeraria, & non probabilis non reddit illum dubium.

30 ¶ Sexto & ultimo hac parte in terminis tenet Ioan. de Arnon. caut. 39. per d. l. cui eorum. §. affinitatis. ff. de postul. Alex. in l. non tantu. §. 1. in si. ff. de re iud. & latissime Blanc. in d. 3. q. in trac. de compromis. dicens esse commune.

31 ¶ Et tenendo hanc parte ad primu respondeo, presupposito quod hoc statutum sit fauorabile, quod rex. in d. l. si. C. de ver. sig. loquitur de legato relicto familie nulla speciali adiectione super quibusdam certis personis facta, & per uerbum familia multu late prolatu, quod omnes comprehendat etiam seruos, & ibi fit interpretatio de quodam genero & nuru, ne ueniat cum filio aut filia gener ille, aut nuru admittantur, si intelligeretur uerba de genero, aut nuru de presentibus, & esset iniquum, cum filius eus precedat, & sint magis propinqui testatori, ex hoc ergo intelligitur de genero, & nuru quodam sed hic statutum de compromissis strictius loquitur, videlicet de affinibus infra quartu gradum, & qui sint affines tempore celebrandi compromissi in quibus non militat absurdum, intelligendo statutum de affinibus presentibus tantum, imò reatus est sensus, cum ratio ipsius illis tunc conueniat seu saltem magis, quam inter eos, in quibus non durat amplius affinitas, vt supra dixi in tertio & quarto fundamentum.

32 ¶ Ad secundum, dum dicebatur, quod mulier uideatur in matrimonio. dum est in uiduitate. responderi potest, quod non tamen per hoc uenit in dispositione loquente de uxore seu de ea que est in matrimonio: quia debet intelligi de ea, que uere est in matrimonio adhuc durate, non autem que fingitur esse in matrimonio d. l. fin. C. de bon. mater. ita Roma. in l. 1. C. vnde uir & vx. Alex. in d. consil. 207. num. 13. ¶ & statutum loquens in casu uero non debet habere locum in ficto. l. 3. §. hec uerba. & ibi not. Bart. ff. de negoci. gest. quia, vt addit Blanc. in d. trac. de compromissis in 3. parte, soluendo sextum fundamentum, quod est istud secundum, dicit post Alex. consil. 207. vol. 6. quod casus uerus, & fictus in omnibus, & per omnia non est equiparatus a iure, & sic uida in omnibus, & per omnia non est equiparata coniungat, merito casus fictus non uenit sub uero, cum requiratur equiparatio in omnibus vt per eum; Addo quoque, quod Alex. in d. consil. aduertit, Salycetum in d. l. si. C. de verb. signifi. superius in contrarium citatum sub dubio loqui, & non se firmare: quia dictum suum est aperte contra rationem & mentem Bar. & aliorum in d. §. affinitatis, & in aliis locis supra citatis.

33 ¶ Ad tex. uero in d. c. fraternitatis. respōdetur, illud procedere, quod ibi dicitur, quod ad impediendum matrimoniu: eo enim respectu non est dissoluta affinitas, puta inter quondam generum & focerum, secus uero quod ad alia, ita glo. not. in c. 3. §. affinitatis. 3. q. 7. Bal. in d. l. affinitas

in d. §. affinitatis. in fit. de nup. Alex. in d. consil. 207. num. 28. vbi et ad consil. Cast. respondet.

Ad quartum respondetur, quod stante eo, quod ista causa non est compromissibilis, cum simus super re clara, & liquida, cessat obiectu, ne continetur causa diuidatur; ¶ id enim presupponit hoc extremum habile, iuxta. l. qui testamento. cum ibi not. ff. de testament. quod ex parte unius causa debeat compromitti: tunc enim queri potest, an etiam ex parte alterius confortis litis debeat compromitti ratione supradicta, sed cessante hoc extremo habili, debet etiam cessare istud obiectum d. legis. nulli. cum simil.

38 ¶ Secundo dico, quod regula d. l. nulli non procedit, quando actor & reus sunt diuersi fori. c. fin. de iudic. Alex. & Ias. in d. l. nulli. in 2. limit. vbi clarè Cast. col. 2. vers. uel dic, loquitur etiam pendente primo iudicio, idem que tradit Abb. in d. c. fin. & post eum Aretin. consil. 29. colum. fin. vers. Ad idem adduco, & D. meus Riminaldi. consil. 463. nu. 32. sed hanc Domina Zilia esset diuersi fori quod ad arbitrum eligendum inter dominum Ioannem Baptistam & Ser Ioannem; quia non est affinis, & de comprehensis sub statuto, De compromissis, ergo ipse non est cogendus litigare cum ea coram arbitro eligendo inter eum & dictum Ser Ioannem.

39 ¶ Nec dicatur huic limitationi aduersari, quod dictum est supra de pluribus delinquentibus, inter quos est vnus clericus: ibi enim omnes remittuntur ad eundem iudicem, & sic continentia causae non diuiditur, & tamen sunt diuersi fori: Quia, ut bene Maria. aduertit in d. c. 2. & in dicto consilio 12. id non contingit ratione predicta, alias eadem ratione Iudex secularis de omnibus, & sic etiam de clerico deberet cognoscere, sed contingit: ¶ quia Iudex ecclesiasticus est dignior, & maior laico, vnde potentius & dignius trahit ad se minus dignum, que ratio cessat inter duos laicos Iudices, vt sunt ordinarius & arbiter.

40 ¶ Tertio dico, quod illa regula, ne causa continentia diuidatur, procedit, nisi diuisio esset necessaria, vt est casus in l. na. est ff. si cer. pet. vbi si tibi dedi numos alienos mutuo, non ante mihi teneris quam eos consumpseris, ex quo dominium non fuit in te translatum, sed si per partem eos consumpseris, per partem condico & sic fit diuisio, & continentia causae non attenditur; quia diuisio illa est necessaria, ex quo pars tui, & non tota pecunia consumpta fuit, ita limitando d. l. nulli. notauit Celsus in appostil. ad Saly. ibi, quod bene casui nostro applicatur, non n. statutum de compromissis cogit que ad compromissum cum extraneo, vt est hanc Domina respectu Do. Ioannis Baptistae, immo nec cum affine nisi petatur. vt ibi. & aliqua pars petat. Vnde quia diuisio ex hoc est necessaria nolente domino Ioanne Baptista compromittere, merito illa ratio d. l. nulli. locu habere non debet.

42 ¶ Quarto ego dico, quod istud priuilegiu, Hippol. Rimi. T. Secundus Ii ne

ne causæ continentia diuidantur, inductū fuit ad fauorem rei conuenti, qui potest excipere, ne causæ continentia diuidatur, sentiunt hoc Doctores in d.l. nulli, dum querunt, utrū post litem contestatā exceptio hæc possit opponi, sicque illa lex, & l. i. ff. de quib. reb. ad eandem, loquitur, vt per Ias. in d.l. nulli. col. 2. vers. Tertio Castr. prope fi. D. Vberti. in l. fi. nu. 261. C. de edi. diu. Adria. tollen. Bar. in l. in commodato. §. duabus. ff. comod. ergo nõ debet in eius odiū retorqueri, contra. l. quod fauore. C. de legi. & sic concedi huic Dominæ, quæ est adrix cõtra hunc Do. Ioannem Baptistam reum.

Hippoly. Rim. in Ferrar.

Pro D. Isach Abruanello.

ARGUMENTVM.

De tribus exceptionibus oppositis ad impediendum litis ingressum non obstantibus, incompetenti iudicis, mandati illegitimi, & periurii, pulcherrimè tractatur.

SUMMARYM.

- 1 Rescriptum Iudex studeat componere partes. Sin minus cognoscatur, conditionaliter tribuit iurisdictionem. Se contra dicit auctor post Baldum. 37. Et de nam procedit si partes petant & velint copo- 2 Iurisdictione non competit ante conditionem impleta. 3 Condicio prius impleta debet apparere, quam in iudicio procedatur. Et ea non verificata cessat dispositio. 4 Rescriptum condictionale iurisdictionem non concedit nisi prius adimpleta condicione. 5 Delegatio limitata non extenditur ultra terminos limitationis, & est stricti iuris. 7. 6 Delegatus in causa possessoria non censetur delegatus in petitoria. Et ad decernendum iudicem non potest probare actorem constitutum a iudice. 9. 10 Iurisdictione dicitur excitata nõ alterata ex rescripto nisi addat, & detrahat iurisdictioni ordinariæ. 11. 11 Delegatus dicitur quando additur vel detrahitur quid iurisdictioni ordinariæ. Et addi dicitur adiecto consultore nouo. 12. Exemplum ponit Angelus. 13. 14 Forma data iudici dicitur, dicto quod studeat copo- 15 Delegatus dicitur ex forma data iudici. 16 Forma non seruata processus est nullus. 17 Iurisdictione per rescriptum committitur. 18 Rescriptum secundum primo non nocet. Nec illud reuocat, & quando. 22. 19 Principis variatio, & inconstantia damnatur. Eiq. conuenit illud, Quod scripsi, scripsi: Et que processerunt de labijs meis nõ faciam irrita. Debetq. stabilis esse, constans, & inflexibilis. 20. 20 Princeps reuocans quid, quod prius concesserat, præsumitur circumuentus. Maxime causa non expressa. 21. 23 Rescriptio non uincit, censetur illi renunciare.

- 24 Negatiua probatur ex actis. 25 Processus ualeat factus secundum primum rescriptum non facta exceptione secunda. 26 Princeps secundo rescribens, intelligitur primum rescriptum reuocare si impetrans eo fuerit usus. Et quando eo non dicitur usus. 27 Concesso ad fauorem suum quis potest nolle uti. 28 Procurator sit dominus per litem contestationem. 29 Pars opponere debet ante litem contestatam, procurator autem non tenetur. 30 Eoq. casu si procurator missus non fuerit, dicitur contumacia partis, non autem procuratoris. Et est communis sententia Bartoli, & aliorum. 31. Rescriptum debet intimari iudici, nec ante habet effectum. 33. 34 Index super non productis se fundare non potest. 35 Rescripti uerba debent interpretari secundum ius commune, & ut debitus ordo seruetur, licet præcisant. 36. 38 Processus ualeat licet Iudex nõ studuerit partes componere. 39 Felini decisio in c. cum dilecti. uer. primum signum de res. dubitabilis reputatur. Sed, met ipse limitat. 40. 41 Ordinarius quando fiat ex rescripto delegatus. Si commissio sit persone. Secus si dignitati, & sub nomine dignitatis. 42. 43. 44 Ordinarius quando remaneat talis, non autem sit delegatus, licet causa sibi committatur. Exemplum ponit auctor. 45. 46 Mandatum speciale requiritur quando potest dominus in penam incidere ex facto procuratoris. Et quando id contingat. 47. Practicamq. docet. Castr. ensis qua debet uti pars contra Dominum. 48. Quam dicit seruari communiter. 49. 50 Mandatum non ualeat non facta mentione partium habentium clausulas derogatorias ad mandata si ne petitiones futuras. 51 Ratificatio retrahitur, & mandato equiparatur. Si fiat intra tempus quo actus fieri potuisset. 53. Secus autem si postea. Nec in praudicium tertij retrahitur. 55. 54 Ratificatio fieri potest, etiã post tempus quando agitur de preiudicio ratificantis. Et fieri debet re integra. 56. Alioquin non operatur. 57 Mandatum speciale quando dicatur. 64. Ut ad petendam restitutionem in integrum, licet non dicatur in tali causa contra talem. 58. Et est communis opi. 59. Et in iudicis seruatur. 60. Itẽ dicitur speciale quando dicitur quod procurator possit facere oia, & singula que dominus potuisset. 61. 62 Mandatum speciale requiritur ad alienandum. Ut ad uendendum, licet non dicatur quid, nec cui. 63 Specialiter, & singulariter quid exprimi differunt. 64 Mandatum potest esse speciale, & tamen quod facies petere non possit nec de iure obtinere. 65 Princeps præsumitur circumuentus non facta sibi mentione de lege derogante rescriptis. Rescriptum surreptitium non ualeat.

Etiã

- Etiã si per ignorantiam, vel simplicitatem fuerit commissa surreptio. 66. Mandatum pendet à sola uoluntate mandantis. 67 Declaratio quancumque fieri potest, & retrahitur. Et præiudicat alijs quibus ius est quæsitum. 69. Dicitio, pro, denotat causam finalem. 70. 71 Verba mandati generalia uel dubia per constituentem interpretantur. 72 Bartolus in l. filiusfam. ff. de donat. ponderatur per auctorem. 73 Mandatum censetur approbatum cui nõ fuit oppositum. 74 Periurus ab agendo repellitur. Que sententia communis est. 75. Et etiam locum habet in Iudæo. 76. Sed contra per auctorem. 75. 76 Iudæi legibus Imperatorum ligantur. 77 Absolutio à iuramento post incursum periurium non prodest. Et concessa, dicitur iniusta habilitando periurium ad agendum. Et aperiendo uiam periurijs. 78. 79 Absolutio concessa à iuramento non præmissa cause cognitione est nulla. Ut inmediate post petitionem concessa. 85. Licet quidam dicant respectu citationis omissa. 80. Sed communis est, quod non requiratur. 81. 82. Et magis praxi conueniens. 83. Hæc, præctica multũ inuoluit in curia Episcopali Bononiæ. 84. 85 Statutum Ferrariæ de modo procedendi à libris. 10. usque ad quinquaginta, quattuor exceptiones uult opponi posse ad impediendum litis ingressum. Ergo præter illas nulla alia potest opponi. 86. Et licet dicitur intelligat de friuola, secus si maior aut eiusdem rationis. 87. Secus tamen auctor dicit ex ipso statuto. 88 Dicitio etiam, implicat casum minus dubitabilem, & explicat magis dubium. 89 Exceptio inepet libelli reddit processum nullum. Et de tali defectu quancumque queri potest. 90. 91 Exceptio que debuit opponi usque ad tale tempus ex statuto post dictum tempus opponi non potest. 92 Tempus determinatum alterius temporis non recipit functionem. Et ubi statuta sunt certa tempora nihil addi uel detrahi potest. 93. 94 Tempus non seruans non dicitur seruare formam. 95 Iuramentum Iudæi remanet in terminis iuris ciuilibus. 96 Iudæorum anime non pertinent ad protectionem Pape. Nec cogi possunt ad obseruantiam iuramenti. 97. 98 Ius canonicum respicit bonum animarum, & ipsius Dei reuerentiam. 99 Baldus in c. i. §. Item sacramenta, de pac. iur. fir. declaratur. 100. 101. 101 Iuramentum inter hebræos nihil operatur quando actus reprobatur per ius ciuile. 102 Iuramentum non obligat, ubi interuenit error ex parte iurantis.

- 103 Actus ubi non tenet prætextu erroris nec iuramentum quod est accessorium. 105. 104 Iurasse quis dicitur eadẽ facilitate qua fecit actum. 106 Iuramentum non supplet defectum. consensus. Et eo casu caret spiritus. 107. 108 Læsus enormissimè conuenire potest non obstante iuramento. 108 Iuramentum non ligat stante enormissima lesione. Et quale esse debeat. 114. 115. Et est communis opinio. 110. & in maior. 116. Et magis communis à qua non est in iudicando nec in consulendo recedendum. 111. 112. Sicq. Romæ fuit iudicatum. 113. Dolus re ipsa & ex proposito equiparatur. 109 Periurium non incurritur sine dolo. Licet Iasus contra, quem Cagnol. damnat. 118. 119 Causa que libet licet iniusta excusat à dolo. 120 Contrauenire quot modis quis dicatur, & incurere periurium. 121 Interpellatio iudicis in casu legis si quis maior. C. de trans. intelligitur per doctores ibi. Videlicet per correptionem libelli sine partis citatione. Et est communis sententia. 122. Citatio partis non comparentis non inducit contrauentionem. 123 Et ab hac opi. non est recedendum in iudicando & consulendo. 124. 125 Promittens non petere intelligitur petere lite contestata non ante. 126 Petens habilitationem à iuramento quando nõ incurrat pœnas legis si quis maior. C. de tras. ac. 127. 128 Periurus ut quis dicatur, requiritur declaratoria 129 Ancharani fundamentum consi. 198. fragile dicit auctor. 130 Absolutio à iuramento sine cause cognitione nulla est, quando erat necessaria, aliis secus. Quod quando sit declaratur.

CONSILIUM CCIII.

Auxilium meum à Domino.

Acta compositione & diuisione bonorum inter dominum Isach Abruanellum, & dominos Iacob & Leonem eius fratres cum clausulis & iuramento, cum post aliquod temporis interval- lum dicitur dominus Isach in notabilissima quantitate se lesum, ac à fratribus suis deceptum cognosceret, impetrata prius habilitatione à iuramento mouit litem contra fratres suos, causa per Rescriptum commissæ magnifico Iudici duodecim Sapientum cum consilio Clarissimi domini Aymonis Crauette Consiliarij Iustitiæ, & notificato libello dictis fratribus per eorum procuratorem, tres exceptio- nes impediens litis ingressum fuerunt oppositæ. Prima incompetenti iudicis, secunda mandati illegitimi, tertia periurij dicti D. Isach, hisq. tandem reiectis per prædictum Consultorem appellatum fuit per dictos fratres, causaq. iterum commissæ dicto

domino Iudici duodecim Sapientum fuit cum consilio Clarissimi domini Nicolai Orsucci consiliarij iustitie, & compatri mei honorandi. Videndum est ergo, que nam partes Excellentie sue sint in iudicando & consulendo super pre aris exceptionibus.

I prima consideratione videtur dicendum, futuras esse in consulendo male fuisse, & esse iudicatum; Quod enim ad primam de incompetencia ponderandum est, quod rescriptum quo causa fuit commissa Iudici duodecim Sapientum, dicitur. *Iudex duodecim Sapientum studeat componere partes super eorum differentijs, sin autem super narratis in precibus de dictis differentijs cognoscat, & iustitiam faciat cum consilio &c.* tale enim rescriptum conditionaliter tribuit iurisdictionem prefato Iudici, hoc est, ut prius studeat componere partes, deinde si non potuerit componere, cognoscat, & non apparet autem talem conditionem fuisse per eum impletam aliquo modo, ergo nulla iurisdictione sibi competit in hac causa. l. obseruare. §. post hec. ff. de offic. proconsul. vbi Proconsul ante ingressum in prouinciam iurisdictionem Legato suo mandare non potest, quia ante ingressum eam non habet, & sic vult tex. quod iurisdictione competens alicui in euentum conditionis non ante competat, quam verificata conditione, quod & est in alijs casibus regulare, nam conditio nihil ponit in esse. l. si quis sub conditione ff. si quis omis. caus. testament. l. is damnus. §. quod petider. ff. de regul. iuris. Ceph. consilio 251. colum. secunda, & vbi quid conditionale deducitur in iudicio, prius apparere debet, conditionem impletam fuisse, quam ulterius procedatur Dec. consilio 585. numero primo. Cephal. consilio 284. numero quinto, & est doctrina Baldi ante eos in l. si quidem. per illum textum in versiculo extitisse. C. de excep. qui pariter citat textum in l. hoc iure. ff. de verb. obligation. sequitur Roland. à Valle consil. 58. numero 20. volum. tertio, & Natta consilio 676. nume. septimo, & horumque ratio videtur esse; nam non verificata conditione, cessat dispositio, ut scribit Corn. consilio 185. columna tertia, volum. 4. Senatus Pedemont. decif. 171. numero sexto, igitur non verificata conditione, quod Iudex duodecim Sapientum studuerit partes componere cessat secunda pars rescripti, quod cognoscat, & iustitiam faciat, & in terminis rescripti conditionalis, quod iurisdictionem non concedat, nisi prius adimpleta conditione, tradit Parisiens. consilio 106. numero 11. volum. quarto, motus per cap. cum dilecta. de rescript. quod forma rescripti attendi debet, & per alia, de quibus ibi per eum.

¶ Quod etiam confirmatur; quoniam delegatio limitata non extenditur ultra termi-

nos limitationis. l. in agris. ff. de acquir. rer. domi. l. age cum Geminiano. C. de transactioni. Dec. in l. & si prator. ff. de offic. eius cui mand. est iurisdic. Ceph. consilio 284. numero 13.

7 ¶ est enim stricti iuris delegatio, adeo quod de vno ad aliud non extenditur. c. cum olim Abb. de officio delegati. Natta consilio 593. in fin. ¶ Vnde delegatus in causa possessoria non censetur delegatus in causa petitoria, ut per Bald. in capitulo primo. §. praterea. de prohi. feud. alie. per Feder. cum simili. per Roma. consilio 330. columna tertia, & Senat. Pedemont. decif. 78. numero decimo. ¶ sicut & delegatus ad decernendum tutorem non potest probare actorem constitutum à tutore, ut late ponit Natta consilio quinto, per totum.

¶ Er si dicatur, Iudicem duodecim Sapientum in causis vertentibus inter hebreos esse iudicem ordinarium virtute proclamatum, & licet iterum Ducalium apud officium suum existentium, & merito tale rescriptum attendi non debet, cum ex eo non alterata aut concessa sibi dicatur iurisdictione, sed potius excitata, iuxta textum in capitulo licet in corrigendis, & ibi gloss. & Docto. de officio ordin. Roman. consilio 285. ¶ responderi potest, quod istud procederet, quando rescriptum simpliciter ei causam committeret, sed cum addat & detrahat sue iurisdictioni ordinarij, merito censetur factus delegatus, ut tradit Innocent. Imol. & alii in dicto capitulo licet in corrigendis. Tac. Butrig. in l. sep. ff. de offic. prefat. Angel. Gulielm. de Cun. Alberic. Bald. Fulg. Castr. & omnes in l. ius autem civile ff. de iustit. & iure, Angel. Roma. Imol. Alexand. & alii in l. prima. §. si quis simpliciter. ff. de verb. oblig. Angel. in l. & quia, colum. fin. ff. de iur. omni. iudic. Castr. & Alexand. in l. prima. §. opus nouum. ff. de oper. noui nunc. Specul. Aureum in secunda distinctione iudiciorum col. 2.

12 ¶ addit autem respectu consultoris noui, cum quo non solet procedere ordinarij dominus Iudex, propter quod dicitur fieri delegatus, prout etiam voluit Ange. in quodam suo consil. 247. secundum numerum quem citat. Aretinus in dicto §. si quis simpliciter. columna 3.

13 in fin. ¶ vbi voluit, quod si superior mandat Iudici ordinario, ut cognoscat cum consilio aliorum, censetur ex hoc Iudex delegatus, detrahit autem hoc rescriptum, quatenus vult, quod Iudex duodecim Sapientum primo studeat componere partes si potest, sin autem cognoscat, ad quod ex iurisdictione ordinaria non tenetur, ¶ imò ex tali expressione, quæ inerat de iure licet non de necessitate, sed ex honestate aut iustitia, videlicet quod Iudex studeat componere partes, dicitur data forma, ut tradit Fely. in d. c. cum dilecta. in versic. primo signum. in princ. ¶ merito sequitur ex his, cum censi delegatū, & quod formam rescripti

rescripti debuit omnino sequi, iux. textum in d. c. cum dilecta. per quem dicit Innocent. ibi, ¶ quod nisi seruetur forma mandati, & iurisdictionis, processus omnino est nullus, & secundum eundem in c. super literis. de rescripto oportet, quod processus Iudicis delegati fundatur super verbis rescripti, sequitur Angel. consilio 138. visis omnibus supradictis nume. secundo, vnde quia forma, & verba rescripti minimè fuerunt seruata per domi. Iudicem duodecim Sapientum, sequitur ipsum fuisse, & esse incompetentem, hancque exceptionem litis ingressum impedire debere ex forma statuti nostri, de forma procedendi à libris decem supra vsque ad quinquaginta. col. 1. in fin.

17 ¶ Istis tamen non obstantibus contrarium de iure verius existimo. Nam, prout ex serie facti colligitur, ante rescriptum supra relatum Illustrissimus Dux noster ad preces domini Isach, hanc causam commiserat Iudici duodecim Sapientum cum consilio dicti magnifici domini Aymonis sine illis verbis. *studeat componere, sin autem cognoscat &c.* de quibus in rescripto supra relato, quo stante sequitur ex illo primo rescripto attributam esse iurisdictionem dicto domino Iudici, quando etiam alias eam non habuisset absque vlla plica & conditione componendi partes.

18 ¶ Non obstat secundum rescriptum; quoniam primo responderet, illud primo non nocere nec illud reuocare, cum quod semel placuit non potest amplius displicere. c. quod semel. de regu. iur. in sexto, & causa semel approbata amplius improbari non potest. §. semel autem.

19 Infit. quibus ex caus. man. non lic. ¶ quod maxime in Principe locum habet, cum in eo magis reiiciatur variatio, & inconstantia, plusque conueniant illa verba, quod scripsi, scripti, & quæ processerunt de labijs meis non faciam irrita. ut late per Bald. consilio 279. pridie. volum. tertio, Curt. Iun. consilio 170. Cephal. consilio 168. numero 45. Roland. à Valle consilio 13. numero 57. uolum. tertio, Boss. in tract. de Principe numero 19. & plura, quæ conueniunt Principi, ponit Senat. Pedemont. in procemio suarum decisionum. colum. secunda, ¶ vbi refert, quod debet esse stabilis, constans & inflexibilis, hincque Bald. in dicto consilio 279. concludit. Principem reuocatem aliquid etiam motu proprio, quod prius concessoerat, fingi circumuentum, adeo quod contrarium probari non potest, idemque tradit Abb. in c. cum olim, de re iudic. Card. consilio 137. & domi. meus Riminaldi. consil. 68. colum. fin. ¶ quod maxime locum habet, quando non est expressa causa, iuxta tradita per Roma. consilio 117. circa primum. Et ex predictis ita in terminis tradit Gratus respons. 103. colum. secunda, volum. primo, repetito 22 respons. 26. volum. secundo. ¶ in quibus locis plus addit, secundum rescriptum in casu suo

primo non nocere, cum non sit simpliciter concessum, sed sub conditione, quæ nihil ponit in esse. l. si quis sub conditione ff. de condit. instit. Vnde quando non fuerit declaratum conditionem extare positam in secundo rescripto, primum debet remanere firmum, ut ibi latius per eum, quod & casu nostro maxime confert: quando enim pars aduersa, quæ hoc secundum rescriptum impetrauit, non declarauit, domi. Iudicem debere studere componere partes, utique primum rescriptum tribuens cognitionem illi purè, & simpliciter debet firmum remanere, ¶ quoniam pars aduersa non vtens dicto rescripto, & secundum primum litigans, & in causa procedens, censetur huic secundo renunciasse, ut ponit Berous consilio 86. numero 17. colum. tertia, prout hoc nunquam pars aduersa declarauit, ¶ vt ex actis patet, ex quibus talis negatiua probatur, iuxta notata per Bartol. in l. f. C. de reb. credit. Dec. in capit. quoniam contra. de probation. & consilio 424. numero 19. colum. fin. Ioan. Andr. in cap. sine possessione, colum. penultima de regu. iur. in sexto, Aret. consilio 133. columna penultima. Rui. in rubrica. ff. de operis noui nunciat. Dec. in l. iustum. C. de edend. Curt. Iun. consilio 106. dominus meus Riminaldi. consilio sexto, numero 31. & consilio 61. numero 44. cum simil. ergo sequitur, primum rescriptum attendi debere, secundum quod indubitanter dominus Iudex duodecim Sapientum est competens.

25 ¶ Secundò & pulchrè quidem, dato etiam quod alias per secundum rescriptum potuisset primum reuocari, attamen aduertendum est, in casu nostro secus esse. Nam cum dominus procurator domini Isach emanato secundo rescripto processerit in causa vigore primi, instando citari procuratorem aduersæ partis ad respondendum libello non tantum semel, sed & sepius, nec procurator aduersæ partis ab initio de secundo rescripto excepit, sed quosdam alios actus fecit compatibles processui nostro, velut in petendo copiam libelli, mandati, & id genus, sequitur, quod valet & valet processus factus vigore primi rescripti, ¶ quia Princeps rescribens secundo loco intelligitur reuocare primum rescriptum ita demum si secundus impetrans fuerit vsus secundo rescripto cum effectu, dicitur autem secundus impetrans non vti secundo rescripto, illique renuntiare, quando non excepit de illo, vel si excepit, & fuit reiectus non appellauit à tali reiectione exceptionis, ¶ argumento c. gratum. de offic. deleg. ¶ Cum enim eius fauore concessum sit rescriptum, potest eo non vti, argumento c. quod ob gratiam, de regu. iuris in sexto, hæc ita tradunt Card. Innocent. Anto. Butr. Imol. Fely. & Dec. in capitulo ceterum. de rescript. ut per Fely. patet numero 18. per Dec. numero 12. vbi

etiam citat Abb. in capit. audita. colum. pen. de restit. spoliar. idem tenentem, quo fit, ut de tali incompetencia opponi non possit, cum à secundo rescripto pendeat, cui renuntiatum intellegitur, & ex primo indubitanter Iudex duodecim Sapientum est competens, secundum quod acta valent secundum canonistas.

28 † Et si dicatur, advertendum esse, quod cum in casu nostro lis nondum fuerit contestata, & sic procurator istorum fratrum nondum sit effectus dominus litis; fit enim per litis contestationem. l. procuratoribus. l. nulla. & ibi not. C. de procuratori. ponit Ias. in l. si se non obtulit. ff. de re iudic. ergo non potuit illis præiudicare.

29 re in renuntiano secundo rescripto † Responderi potest retorquendo obiectum, quod cum dictus procurator nondum esset dominus litis, ad ipsum non spectabat de necessitate opponere de secundo rescripto, & sic ipse non debebat hoc facere necessariò, sed isti fratres, qui fuerant citati debebant hoc facere, & opponere, † si ergo miserunt procuratorem, qui hoc non fecit, non dicitur contumacia procuratoris, sed ipsorum qui erant domini, respectu quorum id erat faciendum, casus est in l. si procurator. §. si tutores. ff. mand. & ideo tali casu procurator qui non facit, nocet domino; quia est in contumacia dominus, non autem procurator, ita declarat ad vnguem Bartol. in l. tertia. §. si procurator. post princip. ff. si quis ius dic. non obtemper. & ibi sequitur Ias. num. quarto, colum. secunda, & ante eum Castr. & Angel. idemque tenent Petr. de Bellaperti. & Lamber. de Salinis, quos ibidem refert, & sequitur Alberic. versic. alii, ut Petrus, colum. 31 secunda ita † quod sententia Bart. est communis, licet Fulgos. ibi videatur in contrarium inclinasse, quando dominus misisset talem procuratorem, quem verisimile erat non errare, de quo ut singulari non est curandum, maxime quia semper hoc dici posset per dominum.

32 † Tertia quoque ratione dico, quod tale secundum rescriptum Principis non nocet; quoniam non video, quod illud fuerit intimatum domino Iudici duodecim Sapientum, sed in processu reperitur tantum, quod instante procuratore istorum fratrum notarius causæ in processu adnotavit; qualiter ser Cæsar à Sacro tradidit copiam dicti rescripti seu commissionis Ducalis, ut eius verbis utar, domino Iacob, qui est vnus ex aduersariis, & quod Hieronymus de Beccariis aliàs de Trifanis eam tradidit domino Isach principali meo, subiecto eius tenore, quod autem ad notitiam Iudicis duodecim Sapientum deuenit acta nihil dicunt, † quod sit, ut effectum non habuerit, donec Iudici, vel commissario, cui dirigitur, fuerit intimatum, ita tradit Cyn. in auth. litigiosa. per illum textum C. de litigio. quem refert, & sequitur Guido Papæ consilio 69. numero octauo, versiculo Ad octauum questu-

rum, meritò hoc non confitio, prout non constat, super tali rescripto, aut commissione fundamentum fieri non potest, primumque debet attendi coram domo Iudice productum, eique intimatum, ut acta cantant, secundum quod ipse est plusquam competens.

34 † Preterea & quartò, non video illud fuisse productum in actis, sed annotatum tantum ad instantiam procuratoris partis aduersæ de copia eius data suo principali & nostro, Vnde super eo non potest fieri fundamentum. l. illicitas. §. veritas, & ibi not. ff. de offi. presid. l. illicitas. §. veritas, & ibi not. ff. de offi. presid.

35 † Sed vltius & quintò, quod illud rescriptum, quatenus sit conditionale, debet intelligi, quod sequatur ista conditio; si partes petant, & velint componi, ostendo: quoniam verba rescripti debent interpretari secundum ius commune. capit. causam que, de rescript. & ibi not. Anto. de Butri. Paris. consilio 107. nu. 23.

36 volum. quarto. † Imò quantuncunque præcisa sint, debent tamen intelligi, ut debitus ordo seruetur, ut tradit Anchar. consilio 353. oportet primò, & ponit Crau. consilio 172. nume. secundo, sed ius commune, & eius ordo disponit, quod Iudex non se interponat, nisi petitus. l. quarta. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infect. ergo eodem modo hoc rescriptum debet intelligi, hoc autem non fuit petitum, ergo &c.

37 † Sextò dico, quod talis conditio non reddit rescriptum conditionale, nec iurisdictionem impedit, cum tacitè insit, sed instruit, & monet potius tanquam non apposita ad iurisdictionem fundandam, seu inchoandam, sed ad procedendum, ut dicit Bald. in c. super literis. de rescrip. numero 19. versiculo. Quæro vtrum illa clausula. loquens in rescripto habente illa verba, si ita est, vel si preces veritate nitantur, quem sequitur Andr. Sicul. Fely. Rip. & alii in cap. secundo, eodem titulo, idemque voluit ante illos Innocent. in cap. prudentiam. colum. secunda, de offic. delegat. Bal. in l. præscriptione. C. si contra ius, vel vtil. public. in l. non dubium. C. de legi. versiculo iuxta hoc quæro, & in l. in bonæ fidei. colum. penul. C. de reb. credit. Butr. & Abb. in c. quinta uallis. col. penul. de iure iur. cum sim. per Rui. consil. 38. nu. 4. & consil. 133. colum. secunda, volum. 5.

38 † Vnde licet Iudex non studuerit componere partes, processus valere debet, cum licet Iudex debeat quærere partes reducere ad concordiam, si tamen non reducit, maxime non petitus, processus per hoc non corrui sed valet, meritò patet, Iudicem duodecim Sapientum habuisse iurisdictionem in hac causa, & incompetens dici non potuisse, nullamque iurisdictionem habere, ut dixit pars aduersa,

39 † & ista est plana responsio (meo Iudicio) per quam redditur etiam periculosa decisio Fely. in d. c. cum dilecta, versiculo primum signum, vbi vult dari formam, quando exprimitur ab homine

homine, quod erat de iure, nam Innoc. & alii proxime citati tenent contrarium, † Vltra quod idem Fely. limitat suum dictum non procedere, quando illud quod inerat de iustitia saperet quamdam instructionem, & non concenteret modum procedendi, tunc enim non dicitur dari forma; hoc enim conuenit in casu nostro; nam componere partes non respicit modum procedendi, & sapit instructionem, si hoc dicitur Iudici, ut faciat, ergo non dicitur data forma.

Non obstat etiam, quod iste dominus Iudex duodecim Sapientum fuerit factus delegatus ex hoc rescripto, ex rationibus supra deductis, & ideo debuit omnino sequi tenor rem rescripti. † Quoniam ego respondeo, quod in casibus, in quibus per commissionem rescripti additur, vel detrahitur aliquid iurisdictioni ordinariæ, tunc demum ordinarius fit delegatus, quando commissio fit personæ, secus si dignitati, & sub nomine dignitatis, ut in casu nostro, vbi dicitur Iudex duodecim Sapientum, & non dicitur dominus Iacobus Trotus. ita tradit Bald. in capit. fin. de officio ordin. in l. præcipimus. in princ. C. de appellationi. & sequitur Ias. in d. l. ius autem ciuile.

42 numero quarto. † Idemque tradit in effectu Barto. in l. ambitiosa. colum. si. ff. de decret. ab ordin. faciend. vbi dicit, attendenda esse verba reformationis aut statuti; si enim dicunt ad officium Priorum pertinere, tunc Priores poterunt vigore sui officii ex potestate ordinaria, & sic erunt ordinarii non obstante commissio-

43 ne, † idemque tenet Angel. consilio 214. primò videndum est, vtrum in prin. vbi tenet Iudices, de quibus in casu suo, fuisse ordinarios non autem delegatos; quia commissio fuit facta officio, non autem personæ, quod secundo casu procedit. l. & si prator. ff. de offic. eius, de qua supra opposuerat. Vnde si verum est, Iudicem fuisse ordinarium in causa ista, cessat argumentum de forma rescripti attendenda, cum rescripto opus non fuerit. † & quod sit ordinarius in hac causa dominus Iudex duodecim Sapientum comprobatur vltorius ex notabili sententia Iacobi de Beluisio, in dicta l. & si prator. quem refert, & sequitur Alberic. in l. sepe audiui. columna penultima, ff. de officio presid. vbi dicunt, quod si causa committitur habenti iurisdictionem, eique qui eius causæ est ordinarius, sibi que committitur ab eo, à quo habet iurisdictionem ordinariam, tunc indubitanter non efficitur delegatus, sed est quedam excitatio officii sui, idemque tradunt Bartol. & doct. in l. more. ff. de iur. omn. iudic. Fely. plenè in capitulo licet, de officio ordinari. & Speculum Aureum in quinta distinctione principali, ad finem.

45 † Hæc autem omnia hic concurrunt, Iudex enim duodecim Sapientum habet iurisdictionem, & in hac causa erat Iudex ordinarius,

& à Principe, qui commisit eam, habet iurisdictionem ordinariam, ergo non fuit effectus delegatus, sed excitatum officium suum, meritò non attento rescripto dicente, studeat componere; potuit cognoscere. Et ex his omnibus cessat hæc prima exceptio opposita de incompetencia ipsius domini Iudicis.

46 † Venio nunc ad secundam exceptionem de mandato illegitimo, & in hoc fundata etiam videtur intentio partis aduersæ, cum enim ex deductis in libello per procuratorem domini Isach, possit eum facere incidere in poenam conuentionalem instrumenti, periurij, & excommunicationis, de quibus in eo, & scripto postea facto, & subscripto manu dicti domini Isach, sequitur necessarium fuisse speciale mandatum, ut tradit Bartol. in l. tertia, §. si procurator. vbi Alexand. & alii. ff. quod quisque iur. Bartol. in l. si procurator. ff. de condic. indeb. & ibi latè Ias. nec verba generalia sufficiunt. Alexand. consil. 34. columna secunda, in princ. volum. primo. † Idemque pulchrè tradit Bartol. in l. filiusfamilias. ad finem. ff. de donationi. vbi dicit, quod quandoque requiritur speciale mandatum principaliter in fauorem aduersarii, qui dubitat, ne dominus postea reuersus dicat se de hoc non intellexisse, & sic aduersarius damnificetur, & tunc requiritur, quod exprimat singulariter, nõ sub generalitate, per iura, de quibus ibi per eum, cum quo Imol. & Roman. transit, idemque tenet Ias. in l. iusiurandum. §. fina. numero quarto, ff. de iure iuran. & Romanus in l. si quis mihi bona. §. sed vtrum. ff. de acquir. heredit. & cum prædictis etiam concordat Alex. consilio 39. numero secundo, volum. septimo, Ruin. consilio 138. numero 25. volum. quinto, Benintend. decis. 94. Fely. in capitulo primo, columna septima, ut lit. non contest. Emilian. consilio 124. numero 13. & decis. Perusina 35.

48 numero tertio. † Hinc pulchrè Castr. in dicta l. si procurator. dicit, quod quando procurator sine speciali, & indiuiduo mandato uellet aliquid facere, per quod dominus aliàs posset poenam incurrere, practica est, quod aduersarius requirat dominum, an velit insistere in eo quod procurator petit, & si dicat quod sic, dominus tunc incidit in poenam ex rati habitatione, si verò respondeat, quod non, tunc procurator debeat repelli tanquam non ha-

49 beat speciale, nec sufficiens mandatum, † & ita dicit communiter seruari, sequitur Berouius consilio 25. nu. 4. vol. 3. Hoc autem mandatum non videtur esse tale: quoniam iste dominus Isach in dicto instrumento, & scripto promissit expressè non petere aliquid vltra occasione hereditatis paternæ, consensitque denegari sibi audientiam casu quo peteret per se vel per alium, & iurauit in ampla forma poena conuentionali feutorum quinquaginta adiecta, de quibus in hoc mandato nulla fit mētio,

merito non videtur esse sufficiens & indiui-
 50 duum. Cum enim huiusmodi pacta habeant
 clausulam derogatoriā ad petitiones futuras,
 & sic ad mādata que fierent in futurum, utique
 mandatum postea factum valere non debet. nō
 facta speciali mentione de dictis pactis, instru-
 mento & scripto, in quibus continentur, prout
 de rescripto dicunt doctores emanato contra
 legem habentem clausulam derogatoriā ad
 rescripta, quod non valet secundum eos non
 facta speciali mentione de dicta lege, ut est ca-
 sus in c. nonnulli. de rescript. quem ibi ad hoc
 notant Docto. maximē Fely. post alios col. 3. &
 in c. eā. re. de ata. & qual. tradit Rui. conf. 109.
 nu. 18. vol. 4.

51 Et si dicatur, aduertendum esse, quod
 ex post interuenit ratificatio dicti domini
 Isach, qui comparēdo ratificauit omnia
 & singula acta & actitata per dictum suum pro-
 curatorem in præsenti causa, que ratificatio
 retrahitur, & mandato equiparatur. l. fin.
 C. ad Maced. l. 3. ff. de iudic. c. fin. de iure iur.
 in 6. proceditque etiam in requirentibus spe-
 ciale mandatum, ut notat Angel. in d. l. licet, in
 prin. & tradit Bal. in l. si maritus. C. mand. per l.
 quod si de speciali. ff. de minori. Alex. conf. 78.
 viso, col. pen. & conf. 146. vol. 5. Ias. in l. si quis
 mihi bona. S. iussu, nu. 36. ff. de acquir. hered.
 Dec. conf. 281. col. 1. & in l. semper qui non
 prohibet, & post eum Cagnol. ff. de reg. iur.
 52 Idemque etiam concludit Ias. in d. l. si pro-
 curator. in 4. limit. ff. de cond. indeb. vbi vult,
 mandatum generale sufficere in casu, in quo
 Dominus possit incidere in pœnam, si postea
 Dominus ratificet tacitē vel expressē, per illū
 53 textum, & alios per eum citatos ibi. Respon-
 deri posse videtur, tunc demum dictam rati-
 ficationem retrahit, & mādato equiparari,
 quando fit intra tempus, infra quod actus, qui
 ratificatur, fieri potuisset, aliās secus, per l. bo-
 norum. ff. rem rat. hab. & per l. primam. in prin.
 ff. de appellatio. vbi ratificatio appellacionis
 interposita debet fieri infra tempus datum ad
 appellandum, ita limitat & declarat Dec. &
 Cagnol. in d. l. semper. Alex. in d. confil. 78. nu.
 15. & in l. quod meo. in prin. col. 2. ff. de acquir.
 possessio. Dec. confil. 247. col. 2. in fin. Corn.
 confil. 46. col. si. lib. 3. cum aliis per Cagnol. in
 d. l. semper, nu. 23. Crau. confil. 5. nu. 17. Corn.
 confil. 110. col. pen. vol. 2. Dec. in l. contractus.
 ff. de reg. iur. Tyraq. de vtroque Retractu. S. 1.
 glo. 10. nu. 95. Paris. confil. 77. nu. 39. volum. 1.
 Dec. confilio 460. in fin. & Senat. Pedemont.
 54 decif. 119. nu. 23. licet vbi tractaretur de
 praeiudicio ratificantis, sufficeret et ratificatio
 post tempus, infra quod actus fieri potuisset l.
 Pomponius. secunda. & ibi Bar. ff. de neg. gest.
 Cast. d. l. bonorum. Bero. conf. 25. nu. 24. vol. 3.
 55 Idem tunc demum ratificatio retrahitur,
 quando non tendit in praeiudicium tertii, cui
 ius quaesitum fuit, aliās secus, ita concludit

Bart. in d. l. bonorum. Alex. in d. confilio 78.
 Dec. in d. l. semper, in d. confilio 243. nume. 6.
 Riminal. meus conf. 343. nu. 18. Grat. respons.
 127. in fin. vol. primo, Paris. confilio 12. nu. 17.
 volum. quarto, Alex. confil. 126. vol. secundo.
 Dec. confilio 126. colum. 2. Roland. à Valle
 56 confil. 78. nu. 24. uol. 3. Natta plenius conf. 253.
 num. 9. Et ad hęc tendit, quod etiam dicitur,
 ratificationem debere fieri re integra, aliās
 non operari, ut tradit Bart. in l. si uxor. S. si quis
 uxorem. ff. de adulter. Salyc. & Bald. in d. l. fin.
 C. ad Macedoni. Alex. in d. confilio 78. Dec. in
 d. l. semper. Grat. respons. 36. colum. fin. uol. 1.
 Paris. confilio 12. num. 112. volum. secundo,
 Rui. confilio 119. nu. 4. uol. primo, qui limitat
 extra tamen casum nostrum Roland. à Valle d.
 confilio 78. num. 24. Importat enim quod fieri
 debet infra tempus, quo actus fieri potuisset,
 & ante ius quaesitum tertio, & sic sine praeiudicio
 tertii, sed in casu nostro talis ratificatio
 emanauit post tempus, infra quod legitimum
 mandatū produci debebat, videlicet post pri-
 mam iuris horam sequentem primam compa-
 ritionem procuratoris ipsius domini Isach,
 quo tempore statutum de modo procedendi à
 libris decem supra, denegat audiētiā pro-
 curatori comparenti sine mandato legitimo,
 vultque petitionem haberi pro non producta,
 merito non debet operari, cum & ex hoc se-
 quatur ius fuisse quaesitum aduersariis, & sic
 tertio super mādato illegitimo, quo casu iuxta
 praeiudicium ratificatiō non retrahitur
 hatur tamquam re non existentē integra.
 Istit tamen non obstantibus contrariam par-
 tem amplector, & sic quod istud mandatum
 57 fuerit & sit legitimum: quoniam in eo do-
 minus Isach constituit procuratorem ad causam,
 quam habet, vel habere sperat cum dictis
 dominis Jacob & Leone fratribus suis, pro
 consequendo dimidiam hereditatis quondam
 domini Samuelis eorum omnium fratrum pa-
 tris, vnde negari non potest, quin sit speciale,
 in d. etiam indiuiduum, ex quo exprimuntur
 personae, contra quas agendum est, & causa
 propter quam agendum est, quae non erant
 necessaria ad constituendum mandatum spe-
 ciale, sed satis erat dicere ad petendum hære-
 58 ditatem, prout etiam dicitur speciale, si
 dicatur ad petendum restitutionem in inte-
 grum, licet non addatur in tali causa contra
 talem, ut tradit Bart. in d. l. filiusfamilias, ff.
 de donationi. Bal. in l. 1. C. etiam per procurat.
 Castr. confilio 80. super dubio, colum. secunda
 Dec. confilio 20. nume. quarto, Bart. & alii in l.
 illud. S. fin. ff. de minori. & ibi pariter Alexand.
 in addit. sicut & Card. Alban. in suis lucubra-
 tionibus. Bellam. decif. 32. Cassador. decif.
 prima. de procuratori. Crot. in l. non solum. S.
 morte. numero, 69. ff. de oper. nou. nunciatio.
 Rube. in l. sed & si quis. S. quaesitum, nume. 30.
 ff. si quis cautio. Curt. Iun. in l. 2. S. fin autem.

59 C. de iura calumni. & hanc esse communem
 testatur Bald. in d. S. fin. Salyc. in d. l. prima,
 C. etiam per procurator. Alex. in l. Titius. in
 princ. ff. de liber. & posthu. quem sequitur ibi-
 dem Ias. Didac. libro primo Variar. resolutio.
 60 cap. 6. & in Iudiciis seruari testatur Alberi.
 in d. l. prima, sequitur Roland. à Valle confilio
 26. nu. 19. volum. secundo, Grat. respons. 159.
 61 num. 6. vol. secundo, vbi etiam ponderat
 illa verba, quod possit procurator facere om-
 nia & singula, quae possit ipse dominus, si per-
 sonaliter interesset, de quibus etiam in hoc
 mandato, quae sine dubio important speciale
 mandatū, ut per eum ibi latius, & in respō. 96.
 62 num. 16. vol. primo. Simile videmus, quod
 & ad alienandum mandatum speciale requiri-
 tur l. procuratorem. C. de procurat. Alexand.
 conf. 90. col. 2. vol. secundo, & tamen mandatū
 dicitur speciale, si dicatur, constituo te pro-
 curatorem ad alienandum sine eo quod dicitur
 ad vendendum talem rem tali. c. 2. de offic. iud.
 in sexto, Alex. confilio 139. col. 2. uol. septimo,
 vbi subdit, quod si requireretur id exprimi,
 non diceretur mandatum speciale, sed singu-
 63 lare, & at diuersa sunt, quid specialiter expri-
 mi, vel singulariter, ut declarat Bart. & alii in
 l. fin. C. si contra ius, & in l. 1. secunda, quaestio.
 ff. de vulg. & pupil. & cum praedictis etiam con-
 cordat Dec. conf. 27. col. 2. conf. 36. nu. sexto,
 Curti. Iun. in d. l. procuratorem. Vantius alios
 citans in trac. de nullit. sentent. ex inhabil. seu
 defectu mand. num. 96.
 64 Non obstat, dum dicitur, istud mandatum
 non sufficere ob non factam expressionem pa-
 trorum, & pœnarum, de quibus in dicto instru-
 mento, & chirographo, quoniam non ob hoc
 definit esse speciale & indiuiduum, stant enim
 simul, quod mandatum, ut supra factum sit
 speciale, & tamen quod de iure non possit
 petere dictam hereditatem ob pacta & pœnas,
 iuramentaque, de quibus in dicto instrumēto,
 & scripto, de quo secundo in meritis Deo dāte
 cognoscetur, & hęc adeo diuersa sunt, & inter
 se differunt, ut de vno ad aliud illatio non sit
 bona. l. Papinianus exuli. ff. de minori.
 65 Nec satis conuenit illud exemplum de re-
 scripto datum superius, Illud enim dependet
 à Principe, cui si non fit mentio de lege dero-
 gante rescriptis per supplicantes, non valet
 rescriptum: quia praesumitur Princeps circum-
 uentus: si enim mentio de dicta lege facta
 fuisset, dictum rescriptum non concessisset, aut
 cum maiori saltem difficultate cōcessisset, idē
 tanquam subreptitium non valet, iuxta not.
 per Roma. conf. 393. praesens consultatio. col.
 fin. per Dec. conf. 142. col. penul. in fin. Corn.
 conf. 201. num. 7. secundo vol. & confilio 348.
 nu. 9. vol. primo, cum simil. quae copiosē ponit
 Paris. conf. 98. volum. 3. Rol. à Valle confil. 31.
 nu. 18. vol. secundo, & conf. 72. num. 72. vol. 3.
 66 vbi ampliatur etiam si per simplicitatem, vel

ignorantiam esset commissa surreptio, post
 Rui. conf. 21. nu. 13. conf. 28. nu. 6. vol. primo,
 confil. 198. nume. 14. volum. quarto, Curt. Iun.
 confil. 209. num. 21. & confil. 246. num. primo,
 67 Hic verò agimus de mandato, quod pendet
 in totum à sola voluntate mandantis & reci-
 pientis. S. si. Instit. mand. merito licet ipse non
 expresseferit omnes particularitates & minutias
 in eo, per hoc mandatum non definit esse spe-
 ciale, neque sit insufficiens, cum ipse sit satis
 certus de promissis per eum & de facto suo.
 Secundo, respondeo, quod ex quo D. Isach
 postea comparēdo dixit declarando dictum
 mandatū per eum factum ad petendum por-
 tionem hæreditatis paternæ esse ad petendū cū
 effectu, licet in contrarium sit pactum, vel libe-
 ratio iurata & pœnalis, & eis non obstantibus
 ita intellexisse & voluisse, & quatenus opus sit
 & expediat, ita declarat, prout in actis dicitur.
 68 sequitur, quod dictum mandatum dicitur ab
 initio fuisse speciale & sufficiens vigore dictæ
 declarationis, quae quocumque fieri potest,
 & retrahitur, ita quod in ea d. l. bonorum
 non habet locum, ita tradit Angelus in l. cum
 proponas. col. 10. C. de bon. authorit. iudic. pos-
 sident. Aret. in l. 1. S. si quis ita. col. 5. ff. de ver.
 oblig. & Dec. in d. l. semper. num. 14. ff. de reg.
 iur. & idem tradit Castr. in l. hæredes. S. si
 69 quid. nu. 4. ff. de testamentis. vbi dicit, quod
 multoties Papa facit aliquas declarationes cir-
 ca gratias per eū factas, quae praedictant aliis,
 quibus erat ius quaesitum, quasi hoc, quod de-
 claratur, à principio fuisset dictum, quo casu
 non erat alteri ius quaesitum, & cum Castr. resi-
 det Dec. in l. edita. nu. 49. C. de eden. & conf.
 229. in fin. Rui. confil. 76. nu. 10. lib. 5. Dec. in
 c. quoniam. nu. 12. de costit. Tyraquellus in l. si
 unquam. uer. libertis. C. de reuoc. donatio. &
 quod ista fuerit intentio dicti domini Isach,
 tempore mandati facti per eum, ostenditur ex
 verbis mandati, in quo dicitur. Pro consequen-
 do dimidiam hæreditatis dicti quondam domi-
 ni Samuelis eorum omnium patris.
 70 Pondero enim illam dictionem pro, quae de-
 notat eam finalem. l. procurator qui. ff. de pro-
 curatori. Bal. in l. 1. col. pen. C. per quas person.
 Soc. conf. 227. col. 9. uer. secundo confirmat-
 tur. uol. 2. Rui. conf. 23. nu. 19. uol. 2. sed uti-
 que ad hunc finem peruenire non posset domi-
 nus Isach, si dicta pacta, & pœnae, & iuramenta
 obstant ei, ergo cum causa finalis dicti man-
 dati fuerit, ut consequatur portionem dictæ ha-
 reditatis, patet intentionem suam fuisse, dare
 dictum mandatum ad consequendum dictam
 portionem hereditatis, dictis pactis & id genus
 non obstantibus, de quibus in dicto instrumen-
 to & scripto, merito cum uerba huic declara-
 tionis conueniant, potuit utique fieri.
 71 Quod etiam confirmatur: quoniam ubi in
 instrumento mandati reperiuntur uerba gene-
 ralia, aut dubia, statim interpretationi consti-
 tuentis,

tuentis, non autē fit interpretatio cōtra ipsum glo. est notabilis in c. petitio, de procuratori. tradit Specul. & Ioannes Andreas in titulo de procuratori. S. ratione autem formae. vers. Vbi autem. l. stipulatio habere. S. in stipulationibus
 72 col. 2. ff. de verborum obligatio. † & hoc etiam fuit de intentione Bar. in d. l. filiusfamil. ff. de donatio. dum dicit, quandoque requiri specialem mādatum principaliter in fauorē aduersarii, qui dubitat, ne dominus postea reuersus dicat, se de hoc nō intellexisse, & ita aduersarius dānificetur, sentit ergo Bart. itari declarationi ipsius domini constituentis circa mandatum.
 73 † Tertio responderetur, quōd mandatū minus legitimum tacite censetur approbatum, quando pars non opposuit, & idē valet, & procedit tradit hoc Bar. & doctor. in l. licet C. de procur. Crau. consil. 150. col. 2. sed huic mandato non fuit oppositū infra biduum, prout disponit statutum, ut in fra ostendetur, demonstrando, quod nulla istarum exceptionum debito tempore fuit opposita, merito sequitur, quōd ut ualidū admitti dēt, neque super eo amplius dubitari.
 Superest, ut ad tertiam exceptionem descendam super periurio, in qua dicitur, hunc dominum Isach ut periurū, & excommunicatum virtute contentorum, & conuentorū, & promissorum per eum in praedictis instrumentis & scriptis non debuisse nec debere audiri, & ei audientiam denegari debuisse & debere, prout latius in scriptura exceptionum continetur, circa quā exceptionem uidetur prima facie iuxta petita pronuntiandum esse: quoniam iste dominus Isach cum iuramento suo promisit nihil ultra petere ab istis fratribus tam in iudicio seculari, & christiano, quā hebreorum, & casu quo peteret, uoluit sibi denegari audientiam, & eos non teneri respondere, nec stare sibi in iudicio, ut latius in dicto instrumento & scripto, postea uerō hoc non attento eos citari fecit coram sapientibus hebreis, ut eligerēt unū arbitrum pro eis: & quia ipsi noluerunt stare in dicto iudicio hebreorum, cepit agere contra eos in iudicio
 74 praesenti christiano, † quōd stante cū iam fuerit periurus in hac causa, in qua nunc agit conueniendo eos coram hebreis, utique ab agendo repelli debet, per l. si quis maior. C. de transactio. & ibi not. in specie Alex. col. fin. Ias. in 12. notab. Cagnol. nu. 119. ubi ponderat illum textum. in uer. actione priuatus. notantes ex eo quōd periurus repellitur ab agēdo, quando sci licet agere uult in causa, in qua periurus reperitur, ut hic, sicque intelligunt decis. Specul. in tit. de actore, uersic. Item quod est periurus, & idem notat Bal. consil. 118. praemittendū est. col. 2. uol. 4. Crauet. consil. 7. nu. 12. dominus meus Riminaldi. consil. 89. num. primo, Alex. consil. 17. col. 2. uol. tertio, Fely. & Dec. in cap. intelleximus. de iudic. † & Dec. in c. dilecti. num. 3. de exceptio. ubi dicit esse communem, idemque tradit Paris. consil. 43. in fi. vol. primo,

Corn. consil. 215. num. 5. vol. tertio, ubi pulchre declarat d. l. si quis maior, & idem tradit Fran. de Selua in tract. de benefic. in secunda quaestione tertiae partis. nu. 24. † & hoc indubitanter locum habet etiam in iudicio, quoniam cum iudei sint de populo Romano. l. iudei. C. de iude. sequitur, quōd legibus Imperatorum ligantur, ut tradit Dominus meus Riminaldi. consil. 186. num. sexto. Vnde cum iuramentum etiam de iure ciuili conualidet contractum. authent. sacramenta puberum. C. si aduer. vendit. & ueniens contra iuramentum incidat in periuriū, ita quōd agendo postea repellitur d. l. si quis maior, utique etiam iudeus ligari debet sicut christiani.

77 † Nec quicquā uidetur prodesse posse huic domino Isach absolutio ad iuramentum petita atque impetrata Bononiae à Legato Papae ad finē agendi & excipiendi, de qua in processu. Quoniam, cum iam ante incurrisset periuriam quam eam peteret, conueniendo dictos fratres coram dictis sapientibus, utique non potuit habitari, & absolutio sibi concessa nō valet; ut uoluit Feder. de Sen. consil. 300. factum tale est, debitor. Achar. consil. 198. praedictis subtiliter. in fi. Abb. in c. primo, col. penul. de iureiur. & post eum Fely. nu. 28. uers. septimō quāro. Roma. consil. 326. in princ. Dec. consil. 452. col. 3. in princ. Paris. consil. 43. nu. 16. uol. 1. Alex. consil. 17. col. 2. in princ. uol. 3. & per Ruin. consilio 66. col. 2. vol. 4. Corn. consil. 6. n. 13. uol. primo, Gozad. consil. 69. nu. 21. decis. Neap. 220. nu. 17. Soc. consil. 59. num. 14. uol. 3. Paris. consil. 96. nu. 62. uol. primo.

78 † Et si dicatur, expressam mentionem fuisse factā in spetatione dictae habilitationis de interpellatione, & citatione facta coram dictis sapientibus per dictū domini Isach, & sic de periurio iā incurso, quo casu cōcedens eā fuit certus. Respondetur adhuc, dictae habilitationis cōcessionem fuisse iniustam, habitando periurū ad agendum, & sic uiam periurii aperiendo cōtra. c. si uerō, de iureiur. imō etiam potuit dici nulla uel attentata in praedictum dictorum fratrum non citatorum, ita tradit Anchar. in dicto consilio 198. in fine, quem sequitur Fely. in d. c. primo, nu. 28.

79 † Sed & alia ratione non ualet talis absolutio: quoniam concessa fuit non praemissa causa cognitione, ut tradit Petr. de Anch. in d. consilio 198. in prin. quem sequitur Fely. in c. ecclesia Sanctae Mariae. nu. 12. de constitutioni. Curt. consil. 43. nu. 18. quos refert & sequitur Paris. consil. 43. nu. 14. uol. 1.

80 † Et licet praedicti considerent causae cognitionem respectu citationis. ita quōd parte non citata obtentā absolutionem dicant fuisse concessam sine causa cognitione. quod dictum uidetur dubitabile: quia licet multi teneant requiri citationem, de quibus per Paris. in d. col. 96. nu. 88. Fel. in c. 1. de iureiur. nu. Rui. consil.

consil. 66. col. 2. in principio, vol. 4. Ioan. de Selua in tract. de iureiur. in 4. parte. quae. 6. cum si simil. cumulat per Dydac. var. resolut. lib. 1. 81 cap. 4. sub nu. 5. uers. tota agitur, † tamen secundum magis communem opinionem potest concedi et parte non citata, ut testatur infinitos cum mulans decis. Neap. 220. numero 10. i. demque tenet Riminaldi. meus consil. 345. & Crau. consil. 7. nu. 7. qui etiam allegat dictā decis. Neap. 220. quibus addo Oldra. consil. 220. Anch. consil. 18. 82 Dec. in c. qua fronte. de appellatio. † Alciat. in c. cum contingat. nu. 125. de iureiur. qui communem testatur. Gomez. in tract. breui. nu. 46. & apud Gallos seruari testatur Gulielm. Benedict. in c. Raynutius. de testa. uer. duas habens filias. col. fi. Ioannes Rupellanus libro 1. forensium in l. cap. 30. † & haec opinio magis praxi conueniens est, ut testatur Didac. loco citato, sicut & inquit Calder. consil. 7. in fi. de iureiur. quōd generalis consuetudo curiae est, ut non requiratur citatio partis, subditque Imol. in c. de bitores. col. 9. de iureiur. quōd haec practica hodie multum inoleuit in curia episcopali Bononiae. ubi proprie concessa fuit haec absolutio. Vnde hoc respectu decisio Anch. & sequacium uidetur dubia.
 83 † Alia tamen ratione & exemplo est probabilis, puta quando ex extremitate temporis apparet de causae cognitione nō adhibita; ut quia immediata facta petitione incontinenti uel leuato, & non uiso instrumento iurato concessa est relaxatio ad iuramentum, ita tradit Soc. in d. consil. 59. nu. 16. uol. 3. quod in casu nostro uidetur concurrere, ubi facta petitione immediate concessa fuit absolutio per rescriptum dicens habitamus, ut petitur, sicut enim princeps taxatur qui quem non audit, ut scribit Connanus in commenta. Iuris lib. 1. cap. 16. col. 5. de quadā anicula quae Imperatori Adriano dixit, cum illum in uia de iure suo postulasset, ne gassetque ille sibi rum ocium esse. Noli ergo imperare, pari modo si perfunctorie quem audit & minus legitime, l. 1. S. quidem. ff. quod cuius unius nomine.

Istis tamen non obstantibus ueritas est in contrarium, ut de iure patebit ex infra scriptis. & primum fundamentum assumo ex statuto nostro de modo procedendi à libris decem usque ad quinquaginta. col. prima & 2. quod quidem enumerat quattuor exceptiones, quas uult opponi posse ad finem impediendi litis ingressum, uidelicet exceptionem incompetētiae iudicis, Fori, mandati illegitimi & litis pendētia & istud est caput inclusiuum, postea subiungit. Si autem reus aliquam aliam exceptionem dilatoriam, uel peremptoriam etiam inepti libelli opposuerit, tunc quaelibet earum referuetur cognoscēda tempore quo de meritis causae cognoscetur, & disputabitur. Et istud est caput exclusiuum aliarum exceptionum, quas opponi non uult. † Vnde seruanda est dispositio statu-

ri, ut praeter illas quatuor supra enumeratas nulla alia, & sic ista periurii, non possit opponi, prout tradit Maria. consil. 38. in prin. vol. 1. ubi proprie dicit, quōd si statutum excipit aliquas exceptiones ad impediendum compromissum, uel litis ingressum, postea subiungit, & nulla alia possit opponi, uel aliis similibus uerbis uteretur, prout in casu nostro in d. uers. si autē reus, tunc seruanda esset dispositio statuti, † & licet subiungat Marian. etiam dici posse, & intelligi statutū, quōd nulla alia possit opponi, scilicet friuola, uel minor expressis, secus si esset maior, uel haberet eandem rationem, per glo. in l. 1. S. & parui. ff. quod vi aut clam. tamen ista consideratio cessat in casu nostro, ubi statutum in d. uersiculo sin autem reus. uult, nullam aliam exceptionem dilatoriam, uel peremptoriam etiam inepti libelli opponi posse quōd ad impediendum litis ingressum, sed referuari ad meritum. Vnde cum exprimat de inepto libello, patet quōd ultra illas quatuor expressas, si alia opposita sint friuola, siue non, imo maiores, aut aequalia, quōd ad dictum finem opponi non possint
 88 † Nam illa dictio etiam, adiecta illis uerbis inepti libelli implicat casum minus dubitabilem, & explicat magis dubium, iuxta notata per Fulg. Alex. Ias. & Dec. in l. qui se patris. C. unde libere. & ibi latius dixi. Vnde implicat alias exceptiones friuolas, de quibus minus erat dubium, & opponi non possent ad dictum finem, iuxta glo. & doctor. in d. S. & parui: & per Marian. in d. 89 consil. 38. † & exprimit illum magis dubium de inepto libello, quae exceptio non potest dici friuola, cum reddat processum nullū, ut per Maria. in tract. de libel. oblati. sicut & sententiam, ut per glo. in l. licet. col. ante penult. in fin. quam singularem dicit Bal. in l. actori. in fi. C. de reb. credit. & in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iure, Alex. consil. 137. in causa & lite. volum. 2. consil. 147. consil. 152. & consil. 187. colum. 2. volum. 6. Dec. consil. 62. col. pen. † Imō de tali defectu quādoque quāri potest, ut inquit Iacob. Buttrig. & Bal. in l. licet. col. ante penult. C. de procurato. Bal. in auth. si quis litigatiū. C. de epis. & cleric. cum aliis per Ias. in § omnium. col. 9. in l. de actio. & per Vantium de nullitate sentent. ex defectu proces. nu. 22. Sicut ergo non uult eam opponi posse ad dictum finem, ita nec istā de periurio, & hoc est fortissimum fundamentum.

† Secundò dato etiam; quia ista exceptio periurii aliā possit opponi ad hunc finem, tamen in casu nostro nec ipsa nec alia opposita obstant aut impedire possunt litis ingressum; quoniam statutum uult in quarta reformatione noua, exceptiones tales opponi infra biduum, à die habitae, uel oblatae copiae libelli numerandum, aliā quōd ultra opponi non possit ad finem impediendi litis ingressum, sed in processu patet 4. Maii traditam fuisse copiam Reis libelli, & aliorum actorum, & tamen nisi usque ad 18. diem Maii

Maii fuit opposita exceptio incompetentiæ, & mandati illegitimi, & reseruatum ius opponendi contra Dom. Isach in effectu de periurio, p ut postea fuit oppositum die 23. Maii. Quibus statibus patet dictas exceptiones nimis tardè fuisse oppositas, nec impedire litis ingressum;

92 ¶ quoniam tempus determinato modo prolatur alterius temporis non recipit functionem l. si usufructus mihi. ff. de usufruc. legat. Bal. c. licet. de suppl. negl. prael. ¶ & ubi statuta sunt certa tempora, nihil addi, uel detrahi potest. Bal. in auth. atqui semel. col. 4. C. quomodo.

94 ¶ & quand. Iud. Natta conf. 485. col. 2. ¶ & cum pars aduersa non obseruauerit tempus dicti statuti, non dicitur illius formam seruasse, nec eius beneficio potiri debet, ut not. Bal. Saly. & Iaf. in auth. quæ supplicatio. C. de precib. imp. offer. cum similibus, quos cumulat. Curt. lun. conf. 349. nu. 12.

95 ¶ Tertio considerandum est, quòd iste non est periurus, nam hic sumus inter iudeos, qui iurarunt more suo, ut in dicto scripto & instrumento patet, quo casu iuramentum remanet in terminis iuris ciuilibus, non autem iudicatur secundum terminos iuris canonici, & sic, ut feruari debeat propter periculum animæ, iuxta.

96 c. cum contingat. de iureiur. ¶ quoniam Iudeorum animæ non pertinent ad protectionem Papæ, uel ecclesiæ, cum nihil ad eam de his que foris sunt. c. multi. secunda quest. prima c. gaudemus. de diuort. ita tradit Castr. conf. 90. uisa quadam scriptura, in si. secundo vol. in meo libro, licet uariato numero ab aliis citetur Roma. conf. 155. in si. Soc. conf. 65. col. pen. c. filio 66. col. pen. conf. 70. col. si. uol. primo. Alexander in l. 3. §. fin. ff. de iureiur. Dec. in c. 1. r.

97 secunda lect. de constit. nu. 16. & ibi dixi, ¶ pulcrè D. meus Riminaldus conf. 140. ad fin. ubi per hæc concludit, quòd iudei cogi nõ possunt ad obseruantiam iuramenti, idem que fuit de mente Bal. in c. 1. §. item sacramenta, de pac. iu.

98 firman. ¶ ubi dixit, quòd ius canonicum respicit bonum animarum, & ipsius Dei reuerentiam, & ideò non habet locum in sacramento Iudeorum, uel excommunicatorum inter se; quia uincula sacramentalia actiue uel passiuè non cadunt in ipsi, qui non sunt de sacro Ouili.

99 ¶ Et licet idem Bal. subdat, uel dic contra quia ardat eos Imperator, non est per hoc intentio sua semetipsum corrigere, & contrariu uelle, ut putauit Curt. in auth. sacramenta putuberum. nu. 59. C. si aduers. uendi. ¶ sed uoluit in effectu iudicare, ut declarat eum Rui. cõf. 159. col. fin. uol. 5. quòd inter hebreos iuramentum operatur, sicut inter Christianos, quando ius ciuile illud approbat uel non reprobatur, ¶ sed quando per ius ciuile actus etiam iuratus annullatur, & reprobatur, tunc intentio Bal. fuit, quòd inter hebreos illud nihil operetur, prout nec inter Christianos tali casu operat de iure ciuili. l. non dubium. in fine. C. de legi. l. si

102 quis inquilinos. S. finali. ff. de leg. 1. ¶ sed modo nos habemus de iure ciuili, quòd ubi in contractu iurato interuenit error ex parte iurantis, tunc iuramentum non obligat, quia deficit unum ex substantialibus iuramenti, uel licet iudicium. c. & si Christus. de iureiuran. auth. quod eis. C. de nupt. error autem contrarius est consensui & iudicio, cum detegat imperitiam. l. si per errorem. ff. de iur. om. iudic.

103 ¶ & cum ex defectu erroris principalis actus non taneat, similiter nec iuramentum, quod est accessorium. c. cum principalis. de reg. iu. in 6.

104 ita tradit Maria. cõf. 40. col. pen. in prin. ¶ & quia eadem facilitate, qua quis fecit contractum confessionis, aut id genus, eadem etiam facilitate iurauit de non contrahendo, ut tradit Castr. conf. 70. uiso puncto. per not. per Bar. in l. si. idem tenuit. ff. de condit. indeb. & ultra Castr. idem tenuit Rui. conf. 168. col. pen.

105 in secundo, ¶ qui dicit hanc esse communem opinionem, & ultra prædictos accedit etiã Soc. conf. 25. uol. 4. quem sequitur Soc. Jun. eius nepos conf. 77. nu. 34. & in sequ. col. uol. primo, concludentes, iuramentum de non contrahendo diuisioni non ligare, ubi sit error circa ignorata: quoniam ad ea ipsum non extenditur. mater decedens. ff. de inoff. testa. & not. Fe. de. de Sen. cõf. 199. Dec. cõf. 180. in si. cõ simi.

106 ¶ Confirmaturque, nam iuramentum non supplet, nec quicquam operatur, ubi consensus deficit. Bar. in l. si quis pro eo, in prin. col. si. uers. Præterea. ff. de fidei iur. & in l. 2. col. 3. C. de rescind. vendit. Bal. in l. si. nu. 2. ff. qui fatid. cog. in l. 3. in si. C. si aduer. rem iudic. Angelus conf. 93. in si. Castr. conf. 398. nu. 2. uol. primo. Roma. conf. 299. nu. 2. conf. 427. nu. 24. & Horat. Mand. in addi. ad eum, Alex. conf. 28. nu. 12. uol. 1. Aret. conf. 24. col. 2. uers. nec obstat. Soc. in l. si mihi & tibi. §. in legatis. nu. 12. ff. de leg. primò, conf. 40. nu. 7. uol. primo, conf. 159. nu. 30. uol. 2. conf. 4. col. 2. uol. 3. & conf. 25. nu. 13. uol. 4. Ceph. conf. 207. nu. 67. Rolad.

107 à Valle conf. 13. nu. 30. uol. 1. ¶ ubi latè quòque confirmat hanc conclusionem, dicens post. Bal. in l. 1. col. 2. C. de oper. libert. quòd iuramentum carens consensu dicitur etiam carere spiritu, & ob id non ligat iuratum, & cum prædictis etiam concordat Menoch. conf. 24. n. 6. Hiero. Gabriel. conf. 137. nume. 27. Natta cõf. 145. nu. 8. & conf. 180. nu. 9. In casu autem nostro Dominus Isach tempore dicti instrumenti & scripti fuit in errore causato à fratribus, qui occultarunt libros, & bona parta ex mercatura amplissimæ rationis cõtracta per quendam D. Isach generum patris sui, quem dicti fratres dicebant, de suo non autè focerii nomine mercaturam fecisse, & sic iste D. Isach putauit mediocri patrimonium patris esse, cū tamè esset opulentissimum, ut ex Inuentario manu patris reperto post dictum instrumentum, & scriptum patet, merito sequitur, dictum eius iuramentum cum

eum non ligare secundum ius ciuile; & ob id eum rectè agere sine labe periurii, ex quo iuramentum corruit deficiente in eo iudicio, hoc est consensu, uno de tribus requisitis ad illud.

108 ¶ Confirmatur hoc; quoniam ex dicto errore patet, quòd iste domi. Isach fuit nedum enormiter, sed & enormissimè læsus, renunciando pro tribus millibus scutis hereditati ultra quadraginta millia, merito debet posse reclamare, & contrahere non obstante iuramento, & per consequens sine labe periurii, etiam secundum terminos iuris canonici, nam text. in cap. quamuis, de pact. in 6. & in c. cum contingat. de iureiur. & auth. scramenta peruberum. C. si aduers. uendi. l. cõ. non habent stante enormi læsione quia in tali casu iuramentum esset iniquitatis uinculum, quòd esse non dicit. 12. q. 2. c. animad uertendum. ita Per. de Anch. in reg. accessoriu de reg. iur. in 6. ubi dicit se consulisse Senif. idemque tradit in c. 1. in 2. car. uers. ego autem

109 consului in Ciuitate Senatuum, ¶ concludens, ¶ tali casu dolo re ipsa, dolo ex proposito equiparetur, & idem tradit Anch. consil. 39. pro clariori decisione, colum. 2. & in plerisque aliis consiliis cum latis à Dec. consil. 180. col. 4. ubi sequitur hanc conclusionem, & plures

110 alios sequaces adducit, ¶ tandemque concludit, hæc esse communem opinionem, à qua in consulendo & iudicando non est recedendum, ut ibi per eum, cui addo Crauetam consil. 7. nu. 5. & latè consil. 142. col. antepen. & pen. Soc. Jun. amplissimè consil. 48. nume. 24. uol. 1. Paris. conf. 89. col. pen. uol. 1. & idem latè concludit etiam Iaf. conf. 133. colum. 4. & 5. uol. 4.

111 ¶ dicens hanc esse magis communem opinionem, à qua non est in iudicando, aut consulendo recedendum, & ultra Dec. in d. consil. 180. idem tenet ipse consil. 203. col. si. in prin. consil. 230. col. si. consil. 349. col. 3. & 4. consil. 379. col.

112 si. ¶ ubi pariter dicit, hanc esse communem, & consil. 551. col. 2. post Anch. in c. 1. undecimo articulo. de constitut. Federic. de Sen. Cald. & Butrium per eum citatos. Guid. Pap. quest. 519. Curt. Iun. consil. 141. nu. 8. Cassad. decis. unica de empr. & uenditio. Capr. in suis reg. cap. 87. nume. 126. Didac. var. resolut. libro 1. cap. 4.

113 ¶ ubi dicit, ita iudicatum fuisse Romæ, & in Regio Granatenfi prætorio, & in c. quamuis. §. quarto, de pac. in sexto, Afic. decis. 80. nu. 5. 6. & 7. Cagnol. in l. 2. nume. 98. C. de rescind. uendit. cum similibus (ne sim prolixior) cum latis à Senatu Pedemont. decis. 41. colu. 2. ubi duas rationes adducit, quibus hæc conclusio corroboratur, quas, cum uideri possint, non transcribo.

114 ¶ Et si dicatur, prædictos Doctores procedere, quando iuramentum fuit simpliciter prestitum, puta de non ueniendo contra, uel etiam quando uerba iuramenti non tantum fuerunt indefinita, ut in prædicto casu, sed etiam quando fuerunt generalia, puta quia iuratum fuit

non uenire contra aliqua ratione, uel causa, tunc enim stante enormi læsione quis potest uenire contra non obstante iuramento secundum dictos doctores, ¶ secus autem quando uerba fuerunt specifica; ut quia in iuramento renunciatum fuit enormi læsioni, uel enormissimæ, prout in casu nostro, quod est fortius, ubi dominus Isach in clausula iuramenti promisit attendere, & obseruare, & in aliquo non contrahere, dicere, opponere, uel uenire per se, uel alium modo aliquo, ratione, uel causa, & maximè ratione damni enormis, aut quantumcunque enormissimæ, ut in instrumto. in fine; tunc enim non potest uenire contra dictum iuramentum, ut uoluit Anto. de Butr. in d. c. cum contingat, quem refert Imol. sub numero 50.

116 col. 3. ¶ Dico ego ex sententia Abb. in d. c. cum contingat, numero 23. col. sequen. uersic. puto etiam, quòd saltem data enormissima læsione etiam maior potest contrahere non obstantibus uerbis quantumcunque latè conceptis, quia (ut inquit ipse) Notarii solèt hodiè communiter apponere illa uerba ad maiorem ualiditatem contractus, contrahentes tamen non putant in aliquo decipi. Unde renuntians per dicta uerba valde & latè excludentia omnia remedia, non uidetur uoluisse pati enormissimam læsionem, sed potius fuisse passum illa uerba apponi ad seruandam cõsuetudinem generalem notariorum, ut ibi latius per eum, ultra quem idem tradit Crau. in d. consil. 142. col. pen. nume. 23. post But. contrahens. 24. col. 3. & consil. 45. circa fin. Castrensi. consil. 259. col. 3. uol. 2. Soc. conf. 24. col. 3. uolum. 1. consil. 220. col. 5. uersic. Præterea, uol. 2. consil. 104. col. 4. uolum. 4. Barb. consil. 27. colu. 5. inter consilia Calcan. Cagnol. in d. l. si quis maior. num. 38. C. de transaction. idem que tenet Corn. consil. 288. nu. 15. in si. uol. 3. cõf. 147. nu. 4. & consil. 158. col. 4. uol. 4. quem refert, & sequitur idem Crau. conf. 192. nu. decimo, ubi ad istam renuntiationem enormissimæ læsionis iuratum dat quasdam alias solutiones, de quibus ibi per eum ad quem me remitto: Et ex his cessant, quæ dicebantur, istum incurrisse periurium antiquam habilitationem impetraret: quoniam imò nunquam fuit periurus.

117 ¶ Et si dicatur, confirmatur, nam periurium non incurritur sine dolo, Bal. in l. obseruare §. proficisci, col. 3. ff. de offic. proconf. cuius opinionem dicit esse communem Claud. Aquens. in d. l. si quis maior. col. fin. & Cagnol. nu. 187.

118 ¶ licet Iaf. ibi contra col. 2. & in l. qui iurasse. ff. de iureiuran. ubi distinguit, quem damnat Cagnol. & cum prædictis etiam tenet Berous consil. 158. num. 8. & consil. 189. num. 1. uol. 1.

119 ¶ Sed à dolo quælibet causa excusat, licet iniusta, glos. in l. 1. ff. de abig. imò etiam creditas farua. Angel. in l. plagii C. ad leg. Flau. de Plag. Iaf. in d. l. si quis maior. col. 2. ergo domi. Isach nõ fuit periurus, credens sibi licere agere stante

stante errore suo, laesione grauisima, & consilio habito per hebraeos sapientes, quod poterat experiri.

Confirmatur adhuc istud ex tenore instrumenti, in quo cum iuramento promisit non contrahere, dicere, opponere, vel venire;

120 † Sed quando quis promisit cum iuramento non contrahere, tunc tribus modis dicitur contrahere, & incurrit periurium, primo, in terpellando Iudicem, secundo, supplicando principi, tertio, non adimplendo promissa, casus est in l. si quis maior. C. de transaction.

121 † primus autem modus de interpellatione Iudicis intelligitur secundum omnes per portationem libelli coram eo factam absque alia citatione partis, reiecta opinione Pau. de Cast. qui citationem requirebat, prout Alex. domi.

122 meus Rimin. Aquens. & Cagnol. tenent, † & communem affirmant, vt per Cagnol. num. 84. & sequitur Rui. consil. 66. col. 2. uol. 4. sed hic non video aliquem libellum fuisse productum per istum domi. Isach coram dictis hebraeis sapientibus, nec illos fuisse aditos vt Iudices, sed ut consultores pro consilio habendo, an isti aduersarii possent compelli ad standum in iudicio coram arbitris eligendis, ergo quantum fit respectu promissionis in dicto instrumento factae non video incursum esse aliquod periurium, nec ex productione libelli postea facta coram Craueta dicitur incurrisse periurium, quia iam fuerat habitatus a iuramento ad finem agendi. † Si vero considerare velimus citationem factam de istis aduersariis ad instantiam huius domini Isach per nuncium hebraicum, quod debent stare in iudicio cum domi. Isach, adhuc dico ex hac citatione sine comparitione per eos facta in iudicio, prout non comparuerunt, sed nuncio tantum responderunt, quod super hoc volebant terminum octidierum, & post alia uice triginta ad respondendum quid agere uellent, vt in dicta citatione bina continetur, eum non incurrisse periurium, vel aliquas alias poenas de contentis in d. l. si quis maior, vt ibi tenet Paul. de Castr. Alexan.

124 Parpal. & Cagnol. nu. 88. & seq. † qui dicit, qd in iudicando, & consulendo non est recedendum ab opinione Alexandri ex eo, quia ista materia est odiosa, & poenalis, vt per eum ibi. Aut uero inniti volumus uerbis scripti, in quo promisit, vt uulgariter dicitur in eo translato in sermone Italo (de non domandare dalli suoi fratelli.) & casu quo (el domandasse, non siano li suoi fratelli adimandati obligati stare a ragione con lui &c.) & tunc minus dico eum incurrisse periurium etiam usque ad hoc tempus, necdum ante dictam absolutionem concessam,

125 † quando enim quis promisit non petere, tunc demum hoc verificatur, quod petat si ultra libellum lis fuerit contestata, & non ante, casus est in l. amplius non peti, & ibi not. Bart. & alii. ff. rem rat. haber. & not. glof. Bart. Alex.

Isach. & alii communiter, vt ibi refert, & tenet Cagnol. in d. l. si quis maior, in glo. prima num. 170. quicquid in contrarium solus Parpal. dicit, quem ipse damnat, vt ibi per eum latius, 126 Si uero amplecti uolumus alium modum, de quo ibi, uidelicet de supplicatione, & dicere, quod iste domi. Isach supplicando Legato pro habilitatione a iuramento habenda incurrit periurium, & propterea absolutio sequuta sibi tanquam prius incurso periurium prodesse non debet, respondeo, quod cum in dicta supplicatione fecerit mentionem de dicto instrumento, & scripto iuratis, & de promissionibus ibi factis de non contrahendo, & perendo, utique faciendo de his mentionem, & maxime de iuramento, & impetrando rescriptum non incidit in poenas d. l. si quis maior, & sic in periurium, ita limitando illam legem uoluit Card. consil. 22. quem refert & sequitur Isach. in d. l. si quis maior. num. 17. & dicit, quod est limitatio magna ad illam. l. † & quod nemo eam tagit, sed Cagnol. etiam eam ponit numero 178. post Isach. & vt ibi ponit Claud. Aquens. numero 12. Fely. in c. extenore, col. 1. de rescript. eam ponit, & fuit Petri de Anch. consil. 27. secundum Aquens. licet Anch. eam non inuenierim in d. consilio hoc dicentem. dicta lex ergo si quis maior, procederet supplicando principi mentione non facta de actu iurato, & ex his patet istum domi. Isach nullo modo incurrisse periurium tempore quo petijt habilitationem a iuramento.

Tertium uero modum de adimplendo promissa ommitto, quia iste domi. Isach nihil promisit adimplere eis, & per consequens cessat fundamentum supra factum, quod iste tanquam periurus ab agendo repellatur, item & de absolutione inualida; quia concessa post periurium incursum; saluum est enim illud incurrisse dominum Isach, vt ex praedictis patet.

128 † Sed ulterius ego dico, quod etiam si iste esset periurus; vt quia contraherit, non tamen potest hoc opponi, ex quo non interuenit declaratoria super hoc, quod contraherit, & sit periurus, prout requiritur, vt post Bal. tradit dom. meus Riminaldus in d. l. si quis maior. ad fin. motus ea ratione; quia non sequitur, non obseruauit promissa, ergo est periurus; quia potuit esse, quod habuerit iustam causam, vt in c. querela. de iureiur. debebat ergo prius peti declarari, eum esse periurum, & postmodum potuisset opponi haec exceptio periurii, quod minimè factum reperitur.

129 † Non obstat, & aliud fundamentum ex dicto consil. Anch. 198. in fin. nam prima ratio qua considerat, uidelicet absolutionem esse iniustam ex eo, quod uiam periurii aperit, cessat in casu nostro, in quo patet istum domi. Isach non fuisse periurum tempore dictae absolutionis petita, dum uero considerat Anch. eam posse dici nullam tanquam emanatam in praedictum alterius

alterius non citati, fragile est hoc fundamentum, cum praesupponat citationem esse necessariam in imperatione absolutionis a iuramento, contra magis communem sententiam, vt supra ostendi, & ideo non est super hoc elaborandum.

130 † Non obstat etiam, dum dicitur, talem absolutionem non ualuisse tanquam sine causa cognitione emanatam; quoniam responderetur id forte procedere posse, quando esset necessaria, sed in casu nostro non est necessaria, stante ualde enormi laesione, & propterea non est curandum quomodo interuenierit, iuxta l. primam in principio C. de rei vxor. actio. ita uoluit Butr. in d. c. cum contingat. Dec. consil. 180. num. 6. Corn. consil. 189. col. 3. consil. 166. col. 2. uol. primo. Cuma. consil. 180. col. pen. & Soc. Iun. consil. 48. nu. 29. uol. primo. † ubi ad abundantem cautelam inquit, eam peti posse, prout etiam in casu nostro fuit factum, non quod ea reputetur necessaria.

Et ex his remanet firma conclusio ad fauorem huius domi. Isach. ita quod prima sententia uenit confirmanda, sicque postea factum fuit.

Hippoly. Rimin. Ferrar.

Pro sororibus de Mallagrapis.

ARGUMENTVM.

De compendiosa fideicommissariam continente, idemque de reciproca cum compendiosa uenita, uel adiecta clausula codicillaris. Et an dos ueniat in restitutione fideicommissi. Rursus an per diuisionem censetur renunciatum fideicommissum tantibus clausulis in ea, iuramentoque; & quando duae quartae non ueniant detrahende.

SUMMARIVM.

- 1 Substitutio fideicommissaria continetur in compendiosa ex intentione testatoris.
- 2 Substitutio compendiosa dicitur facta mentione mortis. Maxime adiecta dictione, quandocunque. 4.
- 3 Mori quis semper potest.
- 5 Substitutio reciproca continet compendiosam. Fideicommissariam uero nequaquam. 6. Quae regula uera & communis est. 7. Nisi iuncta sit cum compendiosa. 8. Hoc est facta cum compendio uerborum. 9. Vel cum tractu temporis. 10. Et est communis opinio. 11. Vel adiecta clausula codicillaris. 12. Saltem concepta uerbis in futurum. 13. Et licet Decius contra teneat. 14. Et Durant es communem testetur. 15. Idem tamen & alij priorem sequuntur sententiam. Quae magis communis est. 16.
- 17 Substitutio fideicommissaria denotatur ex illis uerbis quandocunque decesserit sine filijs.

Vt uoluit Cur. Iun. & Crau. 18.

18 Curtius Iun. fuit praecipuus Craueta.

19 Res fideicommissa subiecta possunt ex causa dotis alienari.

20 Dos non uenit in generali fideicommissio. Nec in eo esse censetur. 21. Nec uenit in eius restitutione. 22. Et ab eo usque ab initio uidetur exempta. 23. Et ab herede debita. 24. Fallunt haec tamē mortua filia in matrimonio sine filijs. 25. Ad quod Bartolus ponderatur in auct. res que. C. de fideic. 26. Dos enim reddit ad fideicommissum. 27. Facto suo quis contrahere non potest. Et periurus est si iurauit, & audiri non debet. 29.

30 Aequalitas est pacis conseruatiua.

31 Intellectus. l. mulier. S. cum proponeretur, ff. ad Trebellianum.

32 Diuisionis natura non est ad fideicommissi remissionem. Nisi secus ex coniecturis colligatur. Prima deducitur si aequale seu re ciprocū erat fideicommissum. 33. Quod Angelus concludendo uoluit. 34. Sed in contrarium communis est Doctorum sententia. 66. Secunda est si promiserunt partes nullo tempore litem mouere in iudicio, uel extra, & omnia & singularia habere, & in nullo contrahere &c. 35. Quae fuit sententia Ioan. Andree. 36. Et quam communem testatur Paris. 37. Sed procedit data scientia diuidentium, secus si ignorauerint fideicommissum. 67. Nec clausula praegnates inuuant, nisi concurrat scientia. 68. Et contra Ioan. Andream stat Ruinus. 69. Et ad clausulam conventionis respondet. 70. Tertia coniectura est si promiserunt sibi inuicem defensionem bonorum. 39. Quarta posita clausula ad habendum, tenendum, & possidendum, & quicquid sibi placuerit faciendum. 40. Quae communis est. 41. Sed damnat auctor post aliquos. 92.

38 Fideicommissio censetur renunciatum si fuerit renunciatum omni iuris & statutorum auxilio cum iuramento. Quod procedit uerbis in futurum conceptis, ut competenti & competituro. 72. Sicque ponderat Corneus. 75. Et alibi Decius. 81. 82. Secus si simplex fuerit renunciatio. 74. Quia intelligitur de iuribus competentibus, non autem de competituris. 76. 77.

39 Quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio. Quod locum non habet ubi euictio contingit ex facto auctoris, uel eius a quo euicitur. 90. Et quid eo casu operetur promissio euictionis declaratur. 91.

41 Fideicommissio censetur renunciatum per illa uerba quod

- quod partes facere possint quicquid voluerint. seu quicquid videbitur expedire. 42.
Et institutus molestari non debet. 44.
- 43 Heredis institutio venit appellatione alienationis permisiue.
- 45 Fideicommissum futuro, ut renunciatum dicatur constare debet de scientia fideicommissi. Secus data ignorantia, licet verba sint generalia. Et ita doctores scientiam requirunt. 48.
Et est communis. 49.
- 46 Iuri quod quis ignorat non censetur renunciare. Nec spei que non erat posita in ordine naturali. 47.
- 50 Scientia fideicommissi non presumitur in suis heredibus.
Remota confessione quod sint heredes ex testamento. Et est communis sententia. 51.
Secus si corineatur simpliciter heredes esse. 52. 54.
- 53 Ignorantia conditi testamenti presumitur in dubio.
- 55 Confessio in dubio dei in fauore constituitur interpretari. Et eam potest declarare. 56.
- 57 Mandatum ad renunciandum fideicommissum debet esse speciale.
Et si non valet renunciatio ex parte minoris. nec ex parte maioris. 58.
- 59 Testi deponenti in facto proprio, vel plene creditur concurrentibus alijs indicijs.
Vel magis quam si de facto alieno deponeret.
- 60 Animus talis esse presumitur qualiter verba sonant.
- 61 Diuisione simplici inter grauatos non intelligitur fideicommissum remitti.
Que sententia magis communis est. 62.
Nec ab ea recedendum in iudicando.
Et consulendo.
Et contra eam quidam requisiti consulere noluerunt. 63.
- 64 Regulam pro se habens fundatam habet intentionem.
- 65 Exceptionem opponens debet eam probare.
- 70 Renunciatio non operatur ultra contenta in instrumento.
- 71 Clausula contrarietatis regulari debet secundum naturam actus in quo ponitur.
- 73 Verbum possit, velut extensiuum trahitur ad futurum.
- 78 Beneficio cedendarum non intelligitur renunciatio per clausulam simplicem renunciationis iurium.
- 79 Renunciationes sunt stricti iuris.
Et stricte interpretanda.
- 80 Liberatio est quedam priuatio.
Vnde referri debet ad id quod est in habitu.
- 82 Mentio quando fit de iure competenti & competituro ad futurum ius porrigitur.
- 83 Renunciatio omni iuris & legum auxilio, data ignorantia non operatur.
- 84 Bartolus in S. duo fratres. q. 5. in l. qui Roma. ff. de ver. obl. ponderatur.
- 85 Renunciatio non comprehendit fideicommissum futurum, quando verba referuntur ad presens tempus.
- 86 Renunciatio omni iuris & legum auxilio referri debet ad premissa.
- 87 Iuramentum sequitur naturam actus, super quo interponitur.

- Nec auget consensum. 88. 89.
- 90 Lex vindicantem ff. de euiti. loco non habet quando contingit euitio ex facto auctoris, vel eius a quo euincitur.
- 93 Verbum quod potest plura importare referri non debet ad id quod sit contra voluntatem testatoris.
- 94 Verbum placuerit, non importat liberum mandatum, sed arbitrium boni viri.
- 95 Intellectus. l. creditor. S. Lucius ff. manda.
- 96 Verba importantia arbitrium boni viri non includunt alienandi licentiam.
- 97 Nec debent esse superflua.
- 98 Verba quod partes facere possint quicquid eis placuerit quid operentur.
- 99 Verbum quicquid, adiectum verbo placuerit, facit illud importare liberam potestatem alienandi.
Secus si sit adiectum verbo facere, vel faciendum 105. 106.
- 106 Verbum placuerit, importat arbitrium boni viri.
- 107 Verbum speciale adiectum generali significatum illius restringit.
- 108 Ignorantia presumitur.
- 109 Verba, quod partes & hi quibus dederint facere possint quicquid voluerint, denotant esse datam facultatem alienandi.
- 110 Verbum voluerit, importat liberam voluntatem.
- 111 Institutio simplex heredis non operatur alienationem sufficientem ad diminutionem fideicommissi. Sed ita demum si in ea dictum sit de fideicommissio. 112.
Sicque Soc. Alex. & sequaces sunt intelligendi. 113.
- 114 Fideicommissum dicitur onus.
- 115 Legitima rejicit omne grauamen.
- 116 Filius sub conditione grauatus detrahit duas quartas.
Et est aqua conclusio. Benignior & in Scholis & Palatijs approbata.
Et ex generali consuetudine etiam in terris Imperij Et per totum mundum obseruatur.
- 118 Quarta due dimidiam hereditatis absorbent.
Quid autem quando legitima est semis remissum. 119.
- 120 Filius institutus post mortem matris usufructuaria in vita respectu legitime dicitur institutus plene pure.
- 121 Primus fideicommissarius a secundo fideicommissario trebellianicam non detrahit.
- 122 Trebellianica detrahi non potest stante clausula, quod testamentum sortiatur effectum omni meliori modo. 123.
- 124 Trebellianica filijs primi gradus prohiberi non potest.
Et errant qui dicunt communem esse in contrarium. 125.
Et est magis communis. 126.
Sed procedit directio at per indirectum secus. 127.
Ad quod ponderatur Alexander. 128.
- 129 Trebellianica olim directio prohiberi non poterat, per indirectum vero sic.

CONSILIVM CCIIII.

Auxilium meum a Domino.

Magister Franciscus Mallagrappa Grammatica professor in terra Carpi in testamento suo heredem suam uniuersalem instituit dominam Lucretiam eius uxorem, donec uixerit, cum hac tamen conditione, lege, & pacto, quod teneatur, & obligata sit maritare dominam Violantem, & Mariam eius filias, cum fuerint in actu, & tempore maritandi, & eisdem & cuiuslibet earum dare illam quantitatem dotis, que sibi videbitur, & placuerit, post vero eius mortem sibi heredes instituit, & esse voluit dictam dominam Violantem, Ludouicam, & Mariam eius filias equaliter, & aequis portionibus, & eas inuicem substituunt quancumque decederent sine filijs, & si dictae omnes filiae decederent sine filijs, tunc, & eo casu substituit ecclesiam sancti Francisci de Carpo. Quo testamento facta mortuus est dictus Testator nupta prius per eum uiuentem Ludouica, & constituta ei dote in certis terris, postea vero eius Vxor nuptui collocauit dictam Mariam Andrea Barzella, assignatis terris in dotem pro scutis 400. Insuper etiam nuptui collocauit dictam Violantem domino Antonio filio strenui Capitanei Philippi de Piccoribus, de cuius dote nihil dicitur propter diuisionem quandam, ad quam deuentum fuit, ut infra dicitur. Postea dicta domina Lucretia adhuc uiuens, & sic ante diem fidei commissi cedentem dictam hereditatem restituit dictis tribus generis suis dictam restitutionem acceptantibus, & Notario pro dictis filiabus, promiserunt, dicti generi omnia bona dicti quondam testatoris simul conseruare, & diuidere, ac annullare omnia dotium instrumenta, cuius deinde diuisionis, & promissionis de annullando dicta instrumenta fuit executio facta per maritos dictarum mulierum habentes in hoc mandata, & promittentes de rato in ampla forma. Deinde mortua dicta domina Lucretia, decessit etiam nuperrime dicta domina Maria sine filijs relicto superstiti domino Andrea marito suo, & eius herede instituto in suo testamento. Nunc domina Violantes, & Ludouica contra eum agunt vigore fideicommissi paterni ad bona, que obuenerunt in parte dictae Mariae ex dicta diuisione nunc possessa per dictum Andream, excipit autem ille ea sibi fuisse assignata in dotem, & ob id de ipsis tanquam exemptis a dicto fideicommissio dictam Mariam potuisse testari. Secundo, quod ex dicta diuisione fuit renunciatum dicto fideicommissio. Tertio, quod quatenus ei locus esset, detractioni legitime, & trebellianicæ locus esse debet, super quibus petitur consilium.

Primo super allegato fideicommissio per istas agentes nulla sit dubitatio, nec etiam de iure fieri potest, hic enim facta fuit compendiosa, in qua fideicommissaria continetur ex intentione testatoris, secun-

dum Bartolum in l. Centurio. uerfi. quero utrum compendiosa. ff. de vulg. & pupil. Angel. consil. 204. Alex. consil. 13. uolum. 4. consil. 165. uol. 5. Doctores in l. praecibus, & ibi dixi nume. 307. C. de impub. & aliis substitutio. & consilio 23. num. 230. quoniam cum testator dixerit, & eas inuicem substituit, quancumque decederit sine filiis, & hic de morte mentionem fecerit, dicitur fuisse compendiosa substitutio, iuxta not. per glos. in l. in testamento in glos. magna ibi, si Lucius decesserit. C. de testameto militari, quam ad hoc notat Fulgos. Castren. & Alexand. ibi Soc. consil. 113. columna tertia, in fine, uolumine secundo. Rip. in d. l. Centurio. numero secundo, in fine, ff. de vulg. & pupil. Dec. in d. l. precibus, numero 16. C. de impube. & aliis substitutu. & ibi dixi numero 316. idemque Dec. consilio 227. columna secunda. Paris. consilio 73. numero tertio, consilio 93. numero quarto, secundo uolumine. Ruin. consilio 158. numero 15. secundo uolumine. Curt. Iun. consil. 86. columna secunda, consilio 172. in principio, Socin. Iun. consilio 180. numero 20. secundo uolumine, Roland. a Valle consil. 25. nume. 15. & consil. 69. in prin. uol. 1. Neuiz. consil. 53. nu. 2. Natta consil. 68. nu. 7. Hierony. Gabriel. consil. 169. num. 41. cum enim, ut ipsi dicunt, semper quis mori possit l. i. ff. de codit. & demonstratio. etiam si conditio mortis simpliciter sit apposita in testamento, satis uidetur comprehendere plura tempora, & tantoque magis adiecta ditione quancumque, ut in casu nostro, ut tradit Bar. in d. l. Centurio. col. 10. uerfi. secundo oppono ad praedicta, quod uidetur procedere quod ad maiorem declarationem non quod idem non fit, etiam si conditio mortis simpliciter fuerit appofita, ut in casu nostro, prout declarat Dec. in d. consil. 227.

Confirmatur hoc et: quia testator inuicem substituit filias quancumque decederent sine filiis, quae uerba faciunt pariter substitutionem compendiosam, ut idem Bartol. docet. in d. l. Centurio. uerfi. quero utrum substitutio. domineus Riminaldi. consil. 106. nu. 4. & ibi concordantes adduxi in prima additione, nunc uero sub iudicio Alexandrum consilio 71. col. 2. uol. 2. Dec. consil. 572. consil. 642. in prin. Iaf. consilio 132. col. 4. uol. 1. Curt. Iun. consilio 172. & consil. 86. col. 2. ubi dicit esse communem, Paris. consilio 25. nu. 15. & consil. 73. col. 1. & 2. uol. 3. Roland. a Valle consilio 69. in prin. uol. 1. & licet alias substitutio reciproca facta de pluribus filiis institutis non comprehendat fideicommissariam, quando facta simpliciter reperitur, ut not. Bar. & alii in l. Lucius, in pen. quaestio. ff. de vulg. & pupil. & tradit Dec. consil. 86. in prin. consil. 205. col. 2. consil. 291. col. 1. & consil. 318. colum. 2. Gozad. consil. 80. col. 1. Iaf. consil. 134. col. pen. uol. 1. ubi dicit, hanc esse ueram, & communem regulam, quod substitutio breuiuolua siue sit facta uerbis directis, siue uerbis communi-

Hippol. Rimi. T. secundus Ka bus

nostro suaderi posse videtur ex pluribus conie-
 33 cturis. † Prima quidem ea est, quod inter has
 sorores equale erat fideicommissum, cum es-
 sent inuicem grauata, si decederent sine filiis:
 quo casu stante hac æqualitate, dicendum est,
 quod per diuisionem factam inter eas scientes
 (vt dicitur Andreas supponit) cum clausula ge-
 nerali de non contrahendo, de qua in instru-
 mento diuisionis, fideicommissum intelligatur
 esse remissum; quia per omnimodam equalita-
 rem nõ insurgit aliqua absurditas, ex quo vnus
 quisque tantum remittit, quantum sibi remit-
 titur, ita voluit Ang. in d.l. qui cum tutoribus.
 34 † Et licet tandem concludat, quod si haberet
 consulere non deliberaret, tamen idem in l.
 qui Romæ. §. duo fratres. col. 5. & 6. ff. de verb.
 obligat. dicit se ita Paduæ consuluisse, prout re-
 peritur consil. 287. pro clariori decisione. col. 3.
 & amplè tradit Soc. Iun. consil. 116. num. 41. vol.
 primo, Roland. à Valle consilio 100. num. 19.
 volum. tertio. Natra consilio 474. numero 22.
 35 † Secunda coniectura accedit, quoniam istæ
 sorores in diuisione promiserunt nullo vnquam
 tempore litem aliquam, quæstionem, vel con-
 trouersiam sibi inuicem mouere, vel inferre:
 nec mouenti, aut inferenti consentire in iudi-
 cio, vel extra, & in alia parte instrumenti pro-
 miserunt omnia, & singula firma, rata, & grata
 habere, tenere, & obseruare, & in nullo con-
 trahere, dicere, opponere, vel venire per se,
 vel aliu aliqua ratione, vel causa, modo vel in-
 genio, de iure vel de facto, in iudicio, vel extra.
 36 † quibus verbis plenioribus cum vsa fuerint,
 dicitur fideicommissum fuisse remissum, vt de-
 cidit notabiliter Ioan. Andr. in additio. Specul.
 in titulo de testam. §. in primis, columna
 6. in addit. incip. §. fin. cuius decisionem com-
 probat, & sequitur Crot. in d. S. duo fratres. nu-
 mero 45. versiculo limitatur tamen, eamque
 refert etiam Alexan. ibi. col. 11. versiculo
 Aduerte tamen, quia Ioan. Andr. Curt. consil.
 63. columna penul. Soc. consil. 43. col. 2. volum.
 quarto. Dec. consilio 111. col. 4. consilio 86. co-
 lumna 2. consilio 287. columna final. consilio
 345. columna secunda. Ruin. consilio 119. co-
 lumna fin. volum. secundo, Curt. Iun. consilio
 49. col. 1. quinta. Alex. consilio 118. volumi-
 ne sexto. Bertrand. consilio 21. in fin. consilio
 166. col. penul. volumine primo, consilio
 6. in fin. volumine secundo. Grat. respons. 17.
 col. 1. consil. 69. columna tertia, volum. primo,
 37 Socin. Iun. consil. 116. col. 10. † & esse com-
 munem testatur Paris. consilio 31. columna 1.
 volumine tertio, Curt. Iun. consil. 49. numero
 12. & Ceph. consil. 253. numero 11. & seq. Bur-
 fat. consil. 86. num. 13. cum sequentibus. Senat.
 Pedemont. decis. 112. num. 17. qui ponunt ver-
 38 ba sigillatim, de quibus in casu nostro: † sed
 idem Curt. Iun. vltra considerat ibi renuntia-
 tionem omni legum, statutorum, & iuris au-
 xilio, de qua habetur in hac diuisione, & etiam

iuramentum, de quo in casu nostro, per quod
 dicitur in genere cogitatum de tali fideicom-
 missio, vt ibi latius per eum colum. fin.
 39 † Tertia coniectura est, quia sibi inuicem
 promiserunt defensionem dictorum bonorum
 ibi, promittentes sibi inuicem de euictione
 &c. quo stante videtur remitti fideicommissum
 futurum, quia quem de euictione tener
 actio, eundem agentem repellit exceptio. l.
 vindicantem. ff. de euictio. & ita videtur vo-
 luisse Roma. consilio 457. circa propositam. co-
 lum. secunda, & post eum clarè firmat idè Cur.
 consil. 63. col. pen. Tobias Nonius consil. 41. qui
 duas has coniecturas ponit.
 40 † Quarta, & vltima subest coniectura ex illa
 clausula. Ad habendum, tenendum, & posside-
 dum, & quicquid sibi ipsis diuidentibus deinceps
 perpetuo placuerit faciendum. per quæ
 verba dicitur data potestas alienandi, si con-
 cessum est, quod possit facere quicquid pla-
 cuerit, iuxta. l. creditor. §. Lucius. ff. mand. ibi.
 concedo tibi de omnibus meis, vt uis, negocia
 ri. subiungendo exemplum, siue uendere uis
 &c. quæ verba sunt synonyma istis, quod pos-
 sint facere quicquid placuerit, vt ad sensum pa-
 tet, sicque tenet in terminis Crot. in d. S. duo
 fratres. numero 63. dicens ita consuluisse in ar-
 dua quæstione, quem sequitur Socin. Iun. con-
 silio 116. numero 54. volum. primo. Do. meus
 Zuchar. in l. prima, numero 60. C. de pact. Ruiu.
 consilio 133. numero 4. volum. secundo, & Soc.
 Iun. consilio 98. numero 12. volumine secun-
 41 do, † qui communem testatur. sicut & in simi-
 libus verbis, quod partes facere possint quic-
 quid voluerint; tradit Curt. consilio 63. co-
 lumna penul. Paris. consilio 45. numero 23.
 volum. secundo, Dec. consil. 164. columna secun-
 42 da. Bellon. consil. 21. num. 4. † & in illis quic-
 quid uidebitur expedire. Ruin. consil. 222. nu-
 mero 8. volumine primo. Grat. respons. 29. vo-
 lumine primo, & latius Roland. à Valle consil.
 55. numero 42. cum sequen. volumine tertio,
 vbi responder Ruin. sibi contrario consil. 137.
 numero 7. volumine secundo, & aliis quibus-
 43 dam contrariis; ut per eum. Ex quo in pro-
 posito nostro inferitur, quod cum ista domina
 Maria alienauerit instituendo hunc Andreæ
 maritum suum hæredem; † (sic enim appel-
 latione alienationis permissiue facta contine-
 tur hæredis institutio, l. si quis prioris. ver. cer-
 tum. C. de secund. nupt. & tradunt Bart. & do-
 44 ctor. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verbo. obli-
 gatio.) † utique non debet posse inquietari
 ab istis agētibus, ut in terminis declarat Alex.
 consilio 189. Vifo, & mature discussio, colum-
 na quarta, in fin. secundo volumine, Soc. consil.
 43. columna prima, volumine quarto, licet de
 Alexandro mentionem non faciat. Et ex his
 huius Andreæ intentio super hac secunda
 exceptione videtur esse de iure multum be-
 nefundata.

Istis

45 † Istis tamen non obstantibus in contrariū
 veritas est aperta ex infrascriptis. Primò, quo-
 niam ad hoc, vt fideicommissio de futuro cõsea-
 rur renunciatum constare debet, q̄ fratres di-
 uidentes ante scientiã habuerint testamenti,
 in quo de fideicommissio cõtinetur, inter enim
 ignorantes non videtur remissum, etiam si ver-
 ba sint generalia, ita tradit Bar. in d. S. duo fra-
 tres. in secunda quæstione, & post eum ceteri
 scribentes ibi, & in hoc casu omnes conueniunt
 46 vt ibi tradit Crot. numero 41. in fin. † cum se-
 cundum eum iuri quod quis ignorat sibi com-
 petere non videatur in dubio renunciaffe. l.
 mater decedens. ff. de inoff. test. idemque tra-
 dit elegantè Bal. consil. 73. domi. Thomas Asi-
 narius. in 3. vol. secundum meam impresionem.
 in 4. puncto, requirens q̄ partes sciuerint onus
 47 fideicommissi, & intederint illud euertere, † in
 dubio autem nemo (secundum eum) præsumi-
 tur renuntiare tali spei, quæ non erat posita
 in ordine naturali, sed in aduersa fortuna li-
 beri hominis, quam contrahentes inspicere
 non debuerunt. l. inter stipulantem. §. sacram.
 ff. de verbor. obligationi. vt ibi per eum latius,
 48 † sic & alibi Doctores scientiam requirunt,
 vt per Dec. consil. 287. col. pen. Gozad. consil. 45.
 nu. 17. Curt. Iun. consil. 49. nu. 6. Soc. Iun. consil.
 117. num. 34. volum. primo, & consil. 98. nu. 12.
 49 volum. 2. † qui testatur communem. Berouius
 consil. 130. nu. 12. vol. 2. latè Gabriel. Roma. lib.
 4. suarum conclus. tit. de fideicommiss. nu. 20.
 dum præsupposita scientia tenet partem affir-
 matiuam, stante verò ignorantia negatiuam, &
 hoc clarius etiam firmat col. fin. post Soc. Iun.
 in d. consil. 116. col. 6. volum. primo. Ruiu. consil. 92.
 num. 24. vol. 3. & consil. 80. num. 4. vol. 5. At in
 proposito casu nullibi constat, quod ante di-
 uisionem, vel eius tempore istæ partes diuiden-
 tes habuerint scientiã testamenti, minusq̄ cõ-
 50 tentorum in eo, † nec id quidem de iure præ-
 sumitur in istis mulieribus, quæ erant sui hære-
 des. l. verius. ff. de probatio. & not. abundè Bar.
 in d. S. duo fratres in 3. quæstione, remota con-
 fessione, quod sint hæredes ex testamento, &
 aliis coniecturis ibi per eum positis, & seriatim
 per Rip. nu. 52. per 2. col. & per D. meū Ri-
 minal. consil. 447. nu. 29. quæ minime in casu no-
 stro concurrunt, quam sententiã Bart. latè te-
 51 net Alex. in d. S. duo fratres. nu. 53. † eamq̄
 communem testatur Iaf. nu. 56. ergo nõ dicitur
 renuntiatum fideicommissio, & licet in instru-
 mento diuisionis dicatur, quod istæ mulieres
 volunt deuenire ad diuisionem bonorum om-
 nium immobilium inter eas communium, &
 quæ sibi obuenerunt ex hereditate dicti quon-
 52 dam magistri Francisci patris, & sic consitean-
 tur se hæredes illius, † attamen istud non
 sufficit, nec talis confessio simplex sibi præiudi-
 cat, quò ad inducendam scientiam testamenti
 secundum Bartol. in d. 3. q. & clarius per Alex.
 nu. 53. circa finem, nam cum talis confessio, se

esse hæredes, possit intelligi duobus modis, vi
 delicet ex testamento, vel ab intestato, non di-
 citur concludenter probare, quòd ex testamen-
 53 to fateantur se esse hæredes † attento quòd
 in dubio præsumitur, quòd ignorent, an suc-
 rit conditum testamentum. d. l. verius. & l. fin.
 ff. pro suo. & attento quòd non constando istis
 filiabus de testamento tempore confessionis
 poterant credere, & intelligere se succedere ab
 intestato, & ex ea causa sibi obuuisse dictam
 54 hæreditatem non autem ex testamento, † ita
 pulcrè multum Alexan. ibi, cum qua conclu-
 sione transeunt communiter doctores, ut ibi
 refert Clarissimus Dominus Paulus Leonius
 Consiliarius Secretus Excellentissimi Ducis
 55 Ferrariæ Principis amplissimi nu. 380. † cuius
 opinionem confirmo ex illa regula, qua caue-
 tur, confessionem in dubio in fauorem confi-
 tentis interpretari, vt tradit Butr. in c. ex lite-
 ris, primo in fi. de sponfal. Dec. consil. 118. col.
 fin. ante nu. 6. Veronenf. consil. 77. col. 1. Deci.
 consil. 493. num. 16. D. meus Zuchard. in rub.
 C. de pact. num. 39. Cephal. consilio 90. nu. 54.
 ergo talis assertio de hæreditate paterna sibi
 delata, & sic quòd sint hæredes, quæ ad testa-
 mentum, & ab intestato trahi potest, debet in
 causam intestati interpretari, & sic in fauorem
 suum, ne alio modo intelligendo sibi noceat,
 56 quò ad remissionem fideicommissi, † sicque
 licere debet eis suam confessionem declara-
 re, quis enim potest suam confessionem inter-
 pretari, modo eam non perimat. c. cum dilecti.
 de accusatio. Bal. in l. 3. in fin. C. de cust. reorū.
 Bar. in l. si quis intentione. ff. de iud. Natra cõf.
 161. num. 5. & hoc est primum, & potissimum
 fundamentum, quo patet non esse remissum
 hoc fideicommissum.
 Secundò ego moueor, quoniam ista diuisio
 non fuit facta per dominam Violantem unã ex
 principalibus, sed per D. Antonium de Pictori-
 bus eius maritum asserentem se ab ea habe-
 re mandatum, prout de ipso constat in proced-
 57 su ad faciendam istam diuisionem, † sed in
 dicto mandato non constat, quòd habuerit mā-
 datum speciale ad renuntiandum huic fideico-
 missio, imò de hoc nullum penitus verbum
 in genere uel specie, ergo sequitur, quòd dicta
 diuisio non valet, nec nocet dictæ domine Vio-
 lanti quò ad remissionem dicti fideicommissi
 non existente speciali mandato, ita in terminis
 propriè declarat Bart. consil. 72. ex facto propo-
 nitur. col. fin. in prin. quo nihil melius adduci
 58 potest, † Et sicut non potuit fieri ex parte di-
 ctæ Violantis minoris, ita nec intelligitur fa-
 cta ex parte Ludouicæ maioris, vt voluit Cast.
 consil. 188. secundo volumine, in nouis. aliàs
 92. in antiquis, sed vltra quantum sit respectu
 dictæ dominæ Ludouicæ, quæ presentia-
 liter interuenit dicto instrumento, diuisionis
 reperitur examinatus dominus Benedi-
 ctus de Mazzoccolis, qui vt eius attinens in
 K 3 dicto

dicto instrumento sibi consensum præstitit iuxta formam statuti, qui expressè dicit, nunquã habuisse animum consentiendi remissioni nec renunciationi alicuius fideicommissi, sed tantummodo diuisioni, & si tunc sibi fuisset di-
 59 stitisset consensum, † & huic testi tanquam deponenti in factu proprio, vel plenè credendum est concurrentibus aliis indicijs, vt mandato dictæ domine Violantis, quod de tali remissione fideicommissi non loquitur, iuxta de cisionem Pauli de Castr. in l. quicumque. in fin. C. de ser. fugit. quem sequitur Dec. conf. 342. col. 1. Grat. respons. 152. nu. 5. 2. volu. uel saltè magis ei credendum est quàm si de factu alieno deponeret, vt cumulatè tradit Crau. conf. 73. num. 30. & conf. 178. nu. 7. dicens, quòd Doctores in hoc conueniunt, idemque tradit Dec. conf. 650. col. 2. Tiraquel. de Retract. lignag. §. 1. glo. 14. num. 47. Ceph. conf. 141. sub nu. 12. & Hiero. Gabr. conf. 169. num. 30. meritò ultra quòd non apparet, dictam Ludouicã habuisse animum remittendi dictum fideicommissum, † talis enim animus esse præsumitur, qualiter verba sonant, ex verbis enim, & factis deprehenditur. l. Labeo. ff. de suppl. legar. Paris. confilio 131. numero 20. volum. primo, & conf. 149. num. 22. volum. quarto. Roland. à Valle conf. 77. numero 31. volum. primo; quando etiam apparet, quòd ipsa talem animum habuisset, diceretur hoc fecisse absque consensu dicti Benedicti sui attinentis & sic nulliter vetante statuto. Vnde in omnem euentu talis diuisio quòd ad hoc, de quo queritur, nõ potest aliquo modo nocere istis mulieribus.
 61 † Tertio moueor, quia per simplicem diuisionem factam inter grauatos onere fideicommissi futuri, nõ intelligitur illud remitti, licet promiserint non contrauenire: diuisio enim de se non inducit remissionem futuri fideicommissi. l. cum pater. S. hæreditatem, secundo. ff. de leg. 2. & illa clausula generalis, qua diuidentes promittunt, nihil se contra diuisionem facturos, restringitur ad specificata, argumento l. si de certa. C. de transacioni. ita per has rationes, & plures alias declarant Bar. & alii communiter in d. S. duo fratres. in 2. q. vbi Ias. post Alexan. 62 nu. 26. infinitos allegat, † & dicit hanc esse magis cõmunem opinionem, à qua in iudicando, & consulendo non est recedendum, idemque testatur ibidem Rip. numero 44. & Crot. num. 63. 43. ad fin. † vbi dicit; quòd contra eam nunquam voluit consulere requisitus sapius, idè que testatur Deci. conf. 86. colum. 2. Gozad. conf. 36. colum. fin. Nicol. Boeri. deci. 147. col. 3. infinitos cumulans, Ruin. confilio 137. numero 6. volum. secundo, & alibi sæpe doctores, quos cumulat Anto. Gabriel. in suis conclusionibus libro quarto, titulo de fideicommissis, conclus. prima, col. 1. Beroius confilio 130. volum. secundo. Bertrand. conf. 21. num. 19. vol.

primo, sic regulam firmans, sed nos in tali casu versamur, non enim clausulæ, & alia in contrarium deducta nobis obstant, vt statim dicemus, ergo huic communi opinioni, & regulæ inhærendum est, cum in dubio pro ea pronun-
 64 tiandum sit, † quicquid pro se regulam habet fundatam habet intentionem, secundum glo. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iuris, nam qui se fundat in casu speciali debet eum probare. glo. & doctores in l. quoties. ff. si quis cautio. scriben-
 65 tes in l. 2. ff. si quis in ius vocat. † sicut, & exceptionem c. dilecti. de exceptio. l. 1. iuncta glo. ff. si quadrup. paup. fecit. dic. Cur. conf. 11. col. prima. Paris. conf. 111. num. 17. vol. 2. Roland. à Valle conf. 81. col. 1. volum. primo. Et ita arguit in terminis huius quæstionis Grat. respons. 29. num. 29. secundo volum.
 Tenendo igitur hanc partem venio ad solutionem contrariorum, † & quòd ad primum de fideicommissio æquali, & reciproco communis opinio est in contrariu, vt ostendit latè Alex. in d. S. duo fratres, n. 30. & ante, & post eum Dec. in d. conf. 86. & alii superius citati, & cumulatè per eos, qui omnes loquuntur in fideicommissio æquali, & reciproco, & tamen contra Ang. tenent, quòd non censetur remissum fideicommissum, sequitur Rui. conf. 138. col. 2. volum. 2. & Gabriel. in d. prima conclu. de fideicom. nu. 4.
 67 † Ad secundu verò aduertit debet, quòd Io. Andr. in loco prælegato distinguit, an partes sciuerint ius fideicommissi futuri, an ignorauerint, primo enim casu vult, illud censeri remissum, secundo non, vt ibi per eum latius, secundum quem debent, & eius sequaces intelligi, iuxta doctrinam Bar. in l. non solum. S. liber-
 68 rationis verba. ff. de liber. legar. † & ultra Romanus conf. 403. Cur. conf. 63. nn. 19. Alex. in d. S. duo fratres. nu. 30. post Bal. in quodam confilio incipiente Vannes, ponunt clausulas ita prægnantes, vt est supradicta, & per eadem verba, immo etiam plura, & tamen requirunt sciẽtiam, ad hoc vt dicatur renunciatum fideicommissio. Idemque tradit Gozad. conf. 45. nu. 19. post Bal. conf. 440. vol. 3. & Cor. conf. 339. vol. 1. vbi adducit clausulas multum prægnantes. & tamen non vult censeri renunciatum fideicommissio non probata sciẽtia testamenti; quod etiam sentit Bal. conf. 89. vol. 1. in nou. ponderando verbum sciẽtes, de quo per eum, hæc autem nõ probatur in casu nostro, neque præsumitur, vt latè supra deduxi, ergo sequitur fideicommissum
 69 non esse remissum, † & ultra Ruin. conf. 137. nu. 9. 2. volum. per plura damnat Ioan. Andr. loco citato, & plures contra eum ponderat idem Ruin. conf. 138. numero 9. eo. volum. & ultra Paul. de Castr. conf. 188. quia dubia supra formata, volum. primo, ponit clausulam contrauentio-
 nis amplam, vt hic, & tamen non vult esse remissum fideicommissum, eumque sequitur Gozad. in d. conf. 36. col. fi. & Rip. in d. S. duo fra-
 70 tres, nu. 46. † Quinctiam ad dictam clausulam con-

contrauentionis ita amplam respondet Rui. in d. confilio 137. numero 16. in fin. quòd eum in instrumento diuisionis non continetur remissio fideicommissi, dicta clausula non operatur ultra in ipso instrumento contenta, & ad
 71 illa etiã se restringit expressè, † bene facit, quòd tradit Aquef. in d. S. duo fratres. num. 21. post Bal. in l. cum quis. ff. de condic. ob. caus. quòd dicta clausula debet regulari secundum naturam actus, in quo ponitur, nec verba de quibus in casu nostro, sunt, vt erant illa Ioan. Andr. prout eis respondere latè declarans Curt. iun. conf. 174. colum. penul. ad quem sufficiat remissio, sicut & ad Natam conf. 582. num. 4. de hoc loquentem.
 72 † Non obstat etiam, dum Curt. iun. conf. 49. num. 12. considerat clausulam renuntia- omni legum & iuris auxilio, per quam dicit ipse induci remissionem fideicommissi, eamque pari modo ponderat Soc. iun. conf. 116. nu. 51. volum. primo, quoniam si rectè aduertatur ad eos, loquuntur in casu, quo verba dictæ clausulæ concepta erant in futurum, & ita hoc cum mistèrio ponderant; vt quia dictum fuerit, renunciau-erunt omni legum & iuris auxilio sibi cõpetenti, & competituro, ita proprie loquitur Curt. iun. & tunc bene dicit, quòd illa verba saluari non possunt, salua ratione recti sermonis, nisi importent remissionem fideicom-
 73 missi futuri, † idemque est, si dictum fuerit, renunciau-erunt omni iuris & legum auxilio, quibus possent aliquo modo contra facere &c. prout loquitur Soc. iun. Id enim verbum possent, cum sit extẽsum trahitur ad futurum. l. si ita quis. in princ. vbi Bart. ff. de leg. secundo.
 74 † Ac in casu nostro renunciau-erunt omni legum, statutorum & vsus auxilio, non adiectis illis verbis competenti & competituro, quo casu Grat. in terminis responsio 29. num. 36. vol. 2. faciens mentionem de dicto conf. 49. Curt. iun. dicit non esse remissum fideicommissum; ex quo non adest illud verbum competi-
 75 turo, † & hoc etiam confirmatur auctoritate Cornei confilio 221. colum. penul. volum. primo, vbi ponderat verbum competituro, in hac clausula, parique modo Alexan. confilio 21. colum. 5. volum. 3. loquitur, quando dicta clausula illud verbum habebat, & sic sentit fecus esse eo semoto, alibi quoque Ro. conf. 22. pro proposita. col. 2. in renunciatione ponderat dictum fuisse iuri competenti & competituro, & ob id eam trahi ad ius futurum alias fecus, & eum sequitur eodem modo cõsiderans Dec. conf. 479. col. 4. num. 9. † prædictis etiam Corn. accedit conf. 55. in fin. vol. 3. vbi vult, renunciationem simpliciter factam per talem clausulam, ut hic, intelligi de iuribus & auxiliis tunc competentibus, non autem quæ postea cõperint cõpetere; † ad idem Ias. confilio 43. columna penul. volum. tertio, ponderat, quòd cum in casu suo solum cessã forent iura competentia nõ

etiam competitura, meritò non intelligi renuntiatum iuri detrahendi trebellianicam in casu, quo in futurum eueniat cõditio fideicommissi.
 78 † Vterius addo Roman. conf. 472. in fin. dicentem, per hanc clausulam simplicem absque verbo competituro, non videri renunciatum beneficio cedendarum, quia generalis ademptio beneficiorum non extenditur ad illud beneficium, quod quis habiturus est non statim, sed post alicuius conditionis implementum. l. Paulo. S. Põponius. ff. de leg. tertio, & illud cõfiliu Roma. Paris. probat conf. 110. col. fin. volum. primo, & Dec. conf. 23. licet in casu suo verba essent specialia, & ideo contra decidat, sed in casu Romani idem tenet.
 79 † Confirmaturque tantorum Patrum sententia, quia istæ renuntiationes sunt stricti iuris, strictèque interpretandæ. Calderi. conf. 5. de præben. Card. conf. 120. Titius. in fin. Paris. conf. 7. num. 73. uolum. primo, Socin. confilio 96. in fin. uolum. primo, meritò simpliciter factæ vt hic, trahi non debent ad ius futurum. Quinimò debent intelligi de iure præsentis non quod postea oriatur, quia prius non intelligitur renuntiatum, quàm natum, † & liberatio est quædam priuatio, & ideo referri debet ad id, quod est in habitu, ita Alex. conf. 108. nu. 6. vol. 6. & Soc. idem tradit in effectu conf. 183. col. 3. in princ. volum. 2. dum dicit, quòd renuntiatio sui natura præsupponit ius quæritum. Ex quibus satis luculenter patet hanc clausulam in casu nostro non nocere, vt sic per eam dicatur
 81 remissum hoc fideicommissum. † Et ideo cum magno misterio Dec. confilio 287. colum. fin. & Crau. confilio 24. colum. penul. consulentes in casu suo, remissum esse fideicommissum, ponderant partes in diuisione sibi inuicem cessisse iura competentia, & quomodocunque cõpetitura, quod verbum competitura, non poterat verificari, nisi ratione fideicommissi futuri, † & quia vbi in contractibus fit mentio de iure competenti & competituro, ad futurum ius porrigitur, iuxta not. per glo. & Bal. in l. fin. C. de hered. vel actione vendi. vt latius per Decium, quæ minimè concurrunt in casu nostro, vbi nõ adest hoc verbum competituro.
 83 † Postremò quoque dici potest ad clausulam prædictam renuntiationis omni iuris & legum auxilio, quòd stante ignorantia fideicommissi, prout supra conclusum fuit, talem clausulam ad illud non se porrigere, vt in ea de cõdito egregiè dominus meus Riminal. & ibi concordantes adduxi confilio 89. numero 7.
 84 † & ultra omnes supradictos reperio, quod Bar. in d. S. duo fratres. in quinquagesimo questione in fin. dicit aduertendum esse: quia si verba remissionis referuntur ad tempus præsens, vel essent indefinita, non porrigerentur ad istud ius fideicommissi: quia pendet ex futuro euentu, vt ibi per eum. & ideo ponderat, quòd in l. & vni. §. 1. ff. de acceptilatio. dicitur
 K 4 præsens

85 † & hoc casu quando verba referuntur ad præ-
 sens, ut hic, ex plorati iuris est non remitti fi-
 deicommissum futurum, secundum Ang. conf.
 287. pro clariori, quem sequitur Deci. in d.
 conf. 86. Rip. in d. S. duo fratres, num. 47. Cor.
 86 conf. 340. vol. 1. cum similibus, † & ultra om-
 nes reperio Ruinum conf. 137. nu. 16. secundo
 vol. dicentem, quod talis renunciatio omni le-
 gum & iuris auxilio, debet restringi ad præ-
 missa. Vnde cum præcedentia super fideicom-
 missio conditionali nõ disponant, nec etiã ad il-
 lud dicta renuñtatio porrigitur, ut ibi p̄ uerba
 87 † Nec est faciendã vis in casu nostro super
 iuramento, quod ponderat Curt. Iun. in d. cõf.
 49. col. fin. Nam in casu suo verba ad ius futurũ
 poterant trahi propter verbum competituro,
 merito & iuramentũ, quod sequitur naturam
 actus, super quo interponitur. l. fin. C. de non
 88 nume. pecu. At in casu nostro secus. † Vnde iu-
 ramentum non potest ius futurum amplecti:
 quia non auget consensum, d. l. fin. Vnde si ex
 verbis non censetur remissum fideicommissũ,
 nec ex iuramento, ita Rip. in d. S. duo fratres,
 num. 38. post Bald. in multis consiliis, parique
 modo Alex. ibi nu. 38. post Bald. in alio consi-
 lio loquitur stante iuramento, & tamen tenet
 89 opinionem negatiuam, † Idemque larẽ confir-
 mat Curt. iun. conf. 23. num. 5. quod ubi per
 verba non resultat remissio fideicommissi ex
 consensu defectu, iuramentum non supplet ta-
 lem defectum consensus d. l. fin. & secundum do-
 ctinam Bartol. in l. si quis pro eo. in prin. in 8.
 membr. ff. de fideiuss. idemque tenet, sicque
 respondet Rui. conf. 137. num. 16. secundo vol.
 eodemque modo Goz. in d. conf. 36. col. fi. loqui-
 tur stante iuramento, & tamen tenet partẽ negati-
 uã. Vnde super iuramento non est faciendã uis.
 90 † Ad tertium quoque respondetur de merte
 Bar. & ceterorum in d. S. duo fratres. in prima
 quest. quod regula tradita in l. vindicantem. ff.
 de euicõni. locum non habet, quando euicõio
 contingit ex facto auctoris, vel ipsius, a quo
 euincitur. l. fundum. ff. eod. sed in casu nostro
 euicõio causatur ex facto testatoris, qui fecit fi-
 deicommissum, & hæredis, qui adeundo hære-
 ditatem censetur se obligasse ad eius restitutio-
 nem in casu restitutionis faciendã. Si ergo eue-
 niat casus fideicommissi, euincitur hæreditas
 per superstitem ex facto illius, qui prædecessit,
 & qui adiit, ideo non est locus euicõioni, ita
 declarat Crot. in dicto S. duo fratres, num. 37.
 & post eum Leon. num. 313. Socin. Iun. consi-
 lio 128. numero 131. volum. primo. Gaspar Ca-
 ballinus in trac. de euicõ. S. quinto colum. secun-
 da, ex hoc concludentes, talem promissionem
 mutuam de euicõione factam in diuisione non
 91 operari ad remissionem fideicommissi, † nec
 per hoc dici potest superflua, cum operari pos-
 sit casu, quo aliqua ex rebus diuisis essent alie-
 nae, & hoc scirent ipsi diuidentes, nam virtute

talis pacti poterit agi de euicõione, cui aliãd lo-
 cus non fuisse. l. si fratres. C. comm. vtr. iud. &
 idem tradit Soc. Iun. conf. 128. nu. 143. volum.
 primo. Gozad. in d. conf. 36. colum. fi. post Bal.
 consil. 340. volum. tertio. Grat. respons. 29. nu.
 37. in secundo volum. Ruin. consil. 92. colum.
 fin. vol. tertio, & in d. conf. 137. num. 13. uol. 2.
 92 † Non obstat etiam quarta coniectura ex il-
 la clausula. Ad habendum & cã. quoniam fal-
 sum est in casu nostro ex ea, prout reperitur scri-
 pra, datam esse facultatem alienandi. de alie-
 natione enim ne verbum quidem, nec illa ver-
 ba, quicquid placuerit faciendum, id importat
 de necessitate. Et licet forte sub generalitate
 id uenire posset, hoc tamen esse non debet,
 93 † cum verbum, quod potest plura importare,
 & significare, non debet referri ad illud, quod
 sit contra uoluntatem testatoris, arg. l. uel nega-
 re. ff. quemad. testa. aperi. ita in terminis huius
 clausule, prout in casu nostro conceptã, tra-
 dit eleganter Grat. respons. 17. col. pen. in fin.
 respon. 22. col. 2. vol. 1. & in d. respons. 29. col.
 5. in fin. concludens per eam non censeri re-
 94 missum fideicommissum; † & ultra eum idem
 in terminis huius clausule tradit eleganter
 Ruin. consil. 137. num. 7. in 2. ubi considerat
 verbum placuerit, quod non importat manda-
 tum eum libera, sed arbitrium boni viri, & non
 liberam uoluntatem. l. Thais. S. forem. ff. de
 fideiõm. lib. l. fideicommissa. S. quamquam
 ff. de leg. 3. merito non est uerum ex dictis uer-
 bis, quicquid placuerit facere, datam esse po-
 testatem alienandi.
 95 † Nec obstat rex. in d. S. Lucius. nam ibi di-
 cebatur, ut vis, inter quẽ verba, & placuerit, est
 differentia secundum Bar. ibi, quia primo ca-
 su datur libera, secundo non, sed arbitriũ boni
 uiri, sequitur Ruin. in loco præallegato, con-
 cludens ex hoc dicta per Bar. in d. S. duo fratres.
 in 8. quæstione, non habere locum in tali casu.
 96 † Confirmaturque hæc opinio, nam si prædi-
 cta uerba inferunt arbitrium boni viri, utiq; nõ
 possunt importare datam esse licentiam alienã-
 di, quam bonus vir non arbitraretur stante fi-
 deicommissio per testatorem disposito. Vnde cõ-
 stat, Crot. & Soci. Iunio. ambulasse in tene-
 bris, supponentes ex dictis uerbis datam esse
 potestatem alienandi. † Nec ratio eorum satis
 97 videtur tuta, dum dicunt, quod nisi per dicta
 uerba censeretur remissum fideicommissum,
 utique cum bona subiecta fideicommissio regu-
 lariter alienari nõ possint, nõ liceret ipsis diui-
 dentibus alienare, & sic facere de parte sua, qd
 sibi placeret, & ob id dicta uerba superflua re-
 manerent, contra deci. Bal. in rubrica. C. de
 contrahen. empr. in 9. quæstio.
 98 † Quia respondeo, qd imò adhuc operari pos-
 sunt, puta quoad concessionem precarii, af-
 fectus ad modicum tempus, pignoris, uel hy-
 pothecæ, depositi, uel commodati, si erant mo-
 bilia, & ad id genus faciendã pro libito.

Sed

99 † Sed ulterius, & fortius, quẽdam repugnare
 uidentur, quã diligenter explicare conatur
 Roland. à Valle in allegato conf. 55. num. 48.
 impugnans Ruin. in d. consilio 137. ex eodem
 Rui. consil. 133. uol. 2. quod quoniam uerbo pla-
 cuerit fuit adiunctus terminus quicquid,
 100 † qui est uniuersalis, & præcisus, ut per Bald.
 in l. uerbum. secunda oppositione C. de fidei-
 commissi, auget uerbum placuerit, ut trahatur
 ad liberam uoluntatem, & suam naturam mu-
 tet, ut probatur ex notatis per Imol. in l. Balista.
 in l. deducta. & in l. Titius. cũ quo resider Alex.
 101 ff. ad trebellia. † ubi determinat, quod gra-
 uatus restituere, quod ex hereditate, uel bonis
 supererit, non tenetur fructus restituere, secus
 si grauatus sit restituere quicquid supererit ex
 hereditate, uel bonis; quia tunc iurte illius
 termini quicquid, uniuersalis tenebitur ad re-
 stitutionem fructuum. Vnde sicut in illo casu
 dictio quicquid, auget simplicem dispositionẽ,
 ut in ea comprehendatur, quã aliãd non com-
 prehenderetur, pariter in casu nostro dicit
 Rolãd. post Rui. dictio quicquid, iuncta uerbo
 placuerit, quod aliãd importat arbitrium boni
 uiri, quando simpliciter iuit prolatum, debet
 illius significatum augete, ut etiam importet
 liberam uoluntatem, aliãd talis adiectio uni-
 uersalis nihil operaretur contra l. si quando ff.
 de leg. primò.
 102 † Secundò comprobatur Roland. opinionẽ
 suam ex notatis per Bart. in l. alio. ff. de alimẽ.
 & cib. legat. dum uult, quod uerbum plenum,
 & uerbum liberum, adiunctum uerbo impor-
 tãnt arbitrium boni uiri operatur, quod illud
 uerbum importat liberam uoluntatem. Vnde
 non minus est dicendum de dictione uniuers-
 salis, quicquid, adiecta uerbo placuerit, quẽ plus
 importat, quã dictio plenam, cum nihil ex-
 cludat. l. Iulianus. ff. deleg. terriò.
 103 † Tertio corroborat idem Rolandus ex eo-
 dem Rui. consil. 222. nume. decimo uol. 1. ubi
 dicit, uerbum placuerit, iunctũ cũ uerbo quic-
 quid, quod est geminatum, & uniuersale, im-
 portare liberam uoluntatem, & est perinde ac
 si dictum fuisset, & omne quod placuerit, his
 ergo uidetur res ad ambiguum reddi.
 104 Nihilominus adhuc puto priorem senten-
 tiam probabiliorem fore; quod enim per illa
 uerba quicquid eis placuerit faciendum, non
 dicatur concessa libera potestas alienãdi, pro-
 batur per tex. notabilem in l. quam Tuberonis
 S. alia. ff. de pecul. ubi dicitur, quod nunquam
 intelligitur concessa libera peculii admini-
 stratio, nisi specialiter concedatur; quia con-
 tinet alienationem talis concessio, secundũm
 gloss. quem text. ad hoc dicit esse meliorem de
 iure Bald. in c. contingit, in fi. de transact. & in
 terminis nostris citat Ruinus in allegato conf.
 137. num. 7. in fin. uol. 2.
 105 † Nec obstant fundamenta Rolandi; quo-
 niam cum sita sint in præsupposito falso, eo

sublato corruent; illud est, quod uerbum quic-
 quid, cum sit adiectum uerbo placuerit, auget
 eius significatum de arbitrio boni uiri ad libe-
 ram uoluntatem. At hoc est falsum, nam uerbu
 quicquid, benẽ adiectum est uerbo faciendũ,
 uelut eiusdem casus, & si aliud non obstarẽt,
 posset eius significatum augete, ut quicquid
 106 facere etiam alienare, † attamen propter
 uerba, eis placuerit, adiecta, quã importat ar-
 bitrium boni uiri. l. si sic, & ibi Bar. & omnes. ff.
 de leg. primò, restringitur significatus illorum
 quicquid facere, nempe, quod pars positit quic-
 quid facere sibi placuerit arbitrio boni uiri,
 107 quod alienationem non continet, † quando
 enim uerbis generalibus adicitur aliud uer-
 bum speciale, restringitur eorum significatus,
 ut est doctrina Bartoli per illum text. in l. sed si
 adiciatur ff. pro soc. sequitur Gozad. conf. 60.
 col. fi. Rube. conf. 30. col. pen. Paris. consil. 102.
 108 num. 12. uol. primo. † Preterea quod prædicti
 dicunt, procedit supposita notitia fideicom-
 missi inter diuidentes. Vnde stante ignorãtia,
 quã præsumitur in dubio secundum Bartolum
 & alios in d. S. duo fratres, in tercia quæstione
 inter suos hæredes, ut in casu nostro concu-
 rit, prout etiam supra dixi, apparet decisionem
 Crotti. Soc. Iun. & Rolan. nobis non officere,
 109 † & ex declaratione Ruini supra facta, resolu-
 tur etiam pulchrẽ decisio Curtii in d. consilio
 63. col. pen. & Paris. consil. 46. nu. 24. uol. 2. dum
 uolunt per illa uerba, quod partes, & hi quibus
 dederint, possint facere, quicquid uoluerint,
 censeri datam facultatem alienandi, & remis-
 110 sum fideicommissum. † Verbum enim uolue-
 rit, resoluit difficultatem, cum importet liberã
 uoluntatem, at placuerit uerbis, de quo hic,
 arbitrium boni uiri, secundum Ruinum post
 Bart. in d. S. Lucius. Vnde licet ibi fergat pote-
 stas alienandi, hic tamen est fecus.
 111 † Vterius aduertit debet, dato etiam (sine ue-
 ritatis præiudicio) quod ex dicta clausula, ut
 hic concepta, esset data potestas alienandi,
 tamen ex simplici hæredis institutione maxi-
 me facta in omnibus bonis ipsius domine Ma-
 riæ, ut cantat eius testamentum, non dicitur
 inducta talis alienatio, quã sufficiat, & opere-
 tur ad diminutionem fideicommissi, seu quod
 successor hic Andreas inquietari nõ possit, ut
 de alienatione inter uiuos tradit Bartol. in d.
 octaua quæstione, sed tunc demum istud est ue-
 rum, & procedit, si specialiter, & expressẽ in
 institutione sit facta mentio, quod institutio
 fit de bonis hæreditariis, & subiectis fideicom-
 112 missio, quẽ ad ipsum peruenerunt, † ita in fi-
 deicommissio loquens tradit Cuma. & ibi re-
 fert, ac sequitur Alex. in l. Titius, num. 9. ff. ad
 trebell. quãdo quis est grauatus restituere quic-
 quid supererit ex hereditate tempore mortis,
 utrum alienando instituẽdo hæredem dicatur
 fideicommissum minuere. Bald. dicebat, quod
 sic, contra Cuman. per authenticam nunc au-
 tem

tem. C. de secund. nupt. vbi illa lucra nuptialia per simplicem institutionem non censentur sub lata filiis, nisi de ipsis in institutione sit facta expressa mentio. Unde sic & in rebus fideicommissis...

120 Istitis tamen non obstantibus respectu trebellianicæ contrarium de iure concludi debet in casu proposito, duplici ratione. Prima est; quoniam vxor instituta fuit hæres uniuersalis in vita, & sic in plena proprietate, post verò eius mortem iste filius, quo casu respectu legitime eis debite omnis dilatio reiici debet, & conseqventer remanet instituta purè in dicta legitima quò ad proprietatem & usum fructu, Respectu verò residui vxor dicitur habere proprietatem & usum fructu donec viuat, ea verò moriente resolutur institutio istarum filiarum in fideicommissum, vt tradit egregiè Paul. de Monte Pico in repetitione l. Titia cum testamento. S. Titia cum nuberet. nume. 80. versic. Aliquando uerò & tertio ff. de leg. secundo. Et...

putent in legitimam; per hunc enim modum indirectum potest illis Trebellianicam prohibere, ita voluit Dyn. & Imol. in l. Lucius. S. 128 maritus ff. ad trebell. t & ideò Alexan. in d. l. Marcellus. in princ. numero 9, in fine posita opinione Baldi, & communi supra relata item opinione Dyni, & sequacium in d. S. maritus, subdit, quòd licet opinio Baldi sit vera, tamen adhuc est etiam vera opinio Dyni, uolens dicere, quòd licet Trebellianica filiis directè prohiberi non possit, per indirectum tamen fecus, 129 modo de quo per Dyn. t quia hoc erat etiam olim permissum, licet directè non poterat fieri prohibitio. l. Titia. l. quod de bonis. S. fin. ff. ad leg. Falcid. & ita declarando latius tenet etiam Ruinus conf. 163. nn. 19, in secundo, & de hoc latè etiam ponit Pico in l. in quartam. nume. 200. ff. ad leg. Falcid. vt uideri potest, & alios plures concordantes allegat Anton. Gabriel. loco citato nume. 10. de quibus per eum, quò stante dicendum est in casu nostro per hanc uia indirectam, videlicet, quòd uoluerit testamentum ualere omni meliori modo &c. testator potuisse hanc detractionem trebellianicæ prohibere.

Et tenendo hanc partem cessant contraria, vno verbo; verum est enim, quòd locus esset detractioni dictæ quartæ, quando essemus in herede primo grauato, at nos sumus in fideicommissario, qui à secundo suo fideicommissario non detrahit, & ultra per indirectum fuit prohibita trebellianica, quòd fieri potuit, merito cessat detRACTIO, & ita de iure in predictis concludo.

Hippoly. Riminaldi. Ferrar.

Pro Confraternitate S. Iob.

ARGUMENTVM.

De Tigno in pariete fixo remouendo.

SVMMARIVM.

- 1 Prescriptio quadraginta annorum sufficit aduersus ecclesiam. Romana excepta.
2 Prescripta seruitute tigni immitendi dicitur prescripta libertas. Si probetur usus longo tempore sciente domino, & non contradicente. 44. Et ex causa seruitutis sibi debite. 45. Probando quid, propter quod quis crederet sibi seruitutem competere. 38.
3 Testibus deponentibus de antiquiori tempore standum videtur, & affirmantibus potius quam negantibus. 4. Licet essent mille negantes. Nedom in causa ciuili, sed etiam criminali. 5. Item licet negantes essent Clerici affirmantes verò laici. 6.

- 7 Testes de vniuersitate in subsidium tantum recipiuntur. Sed immo passim secundum communem. 36. Statuatur tamen examinis contra vniuersitatem data paritate probationum. 8.
9 Titulus siue licentia probatur illum allegando. Et inde probando longam possessionem, & pacientiã aduersarij. 10. 11. Que tamen ultra requiratur. 37. 38.
12 Titulus presumitur in seruitutibus ex longa pacientia ob paruum preiudicium, etiã in Ecclesia. 14. Secus vbi de magno tractatur. 13.
15 Ecclesia vititur iure communi, nisi appareat de contrario.
16 Seruitus tigni immitendi habet causam continuã. Et spacio 10. annorum queritur inter presentes. Viginti verò inter absentes. Et contra Ecclesiam annis. 40. 18.
19 Prescriptio non presumitur nisi probetur. Et eam alleganti incumbit onus eam probandi. 20. Et omnia necessaria ad eam inducendam. 21. Et quomodo formandus sit articulus, docet Bartolus. 22. 23. 28.
22 Prescriptio probari debet esse decursa ante litem motam. 29. Et testes super ea debent intelligi in dubio à die redditi testimonij. 24.
25 Litis contestatio de iure ciuili requiritur ad interruptionem prescriptionis.
26 Mala fides superueniens interrumpit prescriptione de iure Canonico.
28 Dicitur, & vltra, in testibus nihil operatur.
30 Res qualibet presumitur libera. Ob naturalem statum. 31. 39.
32 Usus trahium fixorum non prodest non probata seruitute & eius prescriptione.
33 Statutum, quòd nulla persona audeat edificare consideratur.
34 Testibus varijs, vel contrarijs non statuitur. Et pro libertate deponentes potiores sunt deponentibus pro seruitute. 35. Sicut deponentibus secundum ius commune quàm contra. 36.
37 Testibus deponentibus negatiuam seruitutis magis creditur quàm eius affirmatiuam.
39 Mala fides dicitur in seruitutibus ipso iure probata, Nisi probetur quid ex quo bona presumatur.
40 Quasi possessio seruitutis probatur ex pacientia domini. Et de illa fieri debet articulus. 41.
42 Testium numerus super defectum. Et de credulitate sine ratione non probant. 46. Nec vnus tantum. 47.
49 Titulus allegatus ex diutino actu quomodo capitulari debeat, & probari.
50 Fictio fictionis vitari debet. Et improprietas impropriationis.
51 Vniuersitatis consensus, & licentia debet esse solennis in diminutione iurium suorum.

Auxilium meum à Domino.

MOTVM fuit Iudicium per homines societatis sancti Iob contra magistrum Christophorum Paganonum, in quo petitum fuit, ipsum condemnari ad demolitionem cuiusdam seguntæ, cuius trabes infixi in parietem Ecclesie sancti Iob, ipse vero se defensionem opposuit, & super hoc hinc & inde fuerunt examinati testes. Vnde videndum est, quæ futura sit sententia.

- Et prima consideratione videtur, quod ad fauorem rei ferenda sit; quoniam per tres testes probauit, quod sunt anni quadraginta, & ultra, quod trabes tecti dicte seguntæ fuerunt immisi in dictum parietem, prout de præfenti sunt, allegando bonas rationes scientiæ, ex quibus videtur probata præscriptio, & eius cursus aduersus hanc Ecclesiam; sic enim tunc tempore præscribitur contra Ecclesiam, Romana excepta, authentica quas actiones C. de sacr. sanct. eccles. Angulsolius in materia Feud. libro septimo, consilio nono, col. 1. † Vnde præscripta libertate huius muri, sequitur questam fuisse Paganono seruitutem tigni immittendi, & missum retinendi in dictum murum. Et licet pro parte huius societatis fuerint induci aliqui testes deponentes, quod dicta seguntæ non fuit immissa in dictum murum, sed erat super columnis iuxta eum. † Tamen quia de minori tempore dicunt, videlicet de annis uiginti in uiginti quinque, merito contrariis videtur standum, qui de antiquiore tempore deponunt, iuxta notata per Dec. in c. licet causam. numero 22. de probationi. Soc. conf. 98. num. 1. 3. uol. primo, Paris. conf. 145. num. 5. vol. 3. Ioan. de Amic. consilio 25. numero 27. † item illi affirmant seguntam fuisse infixam dicto muro, prout nunc est, hi uero negant, ergo illi istis sunt præferendi; quia magis creditur duobus testibus affirmantibus quam mille negantibus. Rui. conf. 63. nu. 2. & 7. conf. 97. nu. 2. & 8. uol. quarto, & cons. 12. nu. secundo, uol. quinto. Curt. Jun. conf. 318. colum. pen. † ubi dicit, hoc esse uerum nedom in causa ciuili, sed & criminali, ut per eum, & cum prædictis alios cumulans concordat Antonius Gabriel. Romanus in suis conclusionibus libro primo de testi. conclus. 4. col. 1. † hoc amplians etiam si testes negantes sint clerici, affirmantes uero laici, post Iaf. conf. 137. col. 6. uolum. quarto Accedit, quod inter testes examinatos pro parte huius societatis, qui sunt pari modo tres, ut ex aduerso dicitur, reperitur vnus, qui est de hominibus dicte uniuersitatis, qui non debuit examinari, cum finis in materia probabili per alios. † Testes enim de uniuersitate in subsidium tantum recipiuntur, ut tradit Specul. in

titulo de teste. §. 1. uers. sed nunquid, quæ sententia loco uideatur, ut inquit Dec. in cap. tertio loco, nume. 10. de probationi. Et paribus terminis, ut hic, reprobata diuersimode, præferuntur testes examinati contra uniuersitatem testibus examinatis per eam, ut per Dec. ibi nu. 11. in fin. Fely. in c. in super. fallentia secunda, de testibus Rui. conf. 137. nu. 10. uol. quinto Marfil. in l. prima §. seruum municipum, num. 3. ff. de questione.

† Secundò principaliter pro isto Paganono facit; quoniam ipse allegauit titulum, nempe, quod de licentia hominū dicte societatis fuerint immisi trabes in dicto muro, † ad quam licentiam, & titulum probandum deduxit, & probauit suam quasi longam possessionem, & patientiam horum hominum ultra decennium, quod utique sufficit ad præsumendum titulum allegatum, & sic, quod seruitus legitime fuerit constituta, prout tradit glo. notab. in l. seruitutes, secunda, & ibi sequitur Bartol. & Flor. ff. de seruituti. glo. & post eam Bart. & Imol. in l. 1. §. ff. de aq. plu. arcend. Bartol. latè in l. cum de in rem uerso, per illum text. nume. 3. ff. de uisur. Angel. Aret. hoc pro cautela singulari notans, & qui dicit esse communem in §. equè. col. 7. uers. cauta tamen singularis, inflit. de actio. idemque latè tradit Cepol. in tract. de seruit.

† ubi dicit esse communem opinionem, & in practica seruari, eamque tenet ultra prædictos Bart. & Alex. in l. qui in aliena. ff. de acquir. hered. Bar. conf. 189. primò queritur, utrum iurisdicatio. col. secunda Alberic. in l. 2. C. de seruit. & aqua, Bald. in l. 1. per illum text. C. de patr. potest. Alex. conf. 69. col. 2. uol. quinto, & alii quos cumulat Tiraque. in tract. de præscript. glo. 4. col. decima, & insuper Burfat. conf. 87. nu. 22. † Et ratio est secundum Bart. & sequaces, quia in his, quæ sunt parui præiudicii, ut sunt iste seruitutes prædiales, per quas non acquiritur dominium, nec pars eius ex longa patientia, præsumitur titulus, † secus si de magno præiudicio tractaretur, ut est glo. singularis in simili in l. pen. & ibi Bart. & doctor. C. communi diuid. † proceditque ista conclusio etiam in Ecclesia secundum Salycerum in d. l. cum de in re uerso, questione 7. † ea ratione; quia Ecclesia utitur iure communi, nisi appareat de contrario, ut per glo. in c. peruenit, de cens. quod etiam sequitur Iaf. in l. si certis annis. col. pen. in principio C. de pact. & ob id Alciat. in tract. de præsump. reg. prima præsum. 32. nu. 7. dixit, quod dispositio d. l. cum de in rem uerso, procedit etiam in foro canonico; quia ibi non agitur de præscriptione, sed de præsumptione legis ex lapsu. 10. annorū.

Istis tamē non obstantibus arbitror contrarium fore de iure uerius moueor: quia totum fundamentum Paganoni uersatur super questita seruitute tigni immittendi mediante præscriptione, † quæ seruitus habet causam continuam,

cum ad eius usum factum hominis non requiratur, iuxta doctrinam Bartoli in l. 1. §. ff. de aq. plu. arc. per l. foramē, ff. de seruit. urba. prædio. † seruitus, quæ habet causam continuam in prædio priuati spatio decem annorum inter præfentes, uel uiginti inter absentes queritur, ut per glo. & doctor. in l. 2. C. de seruit. & aqua. † In fundo autem Ecclesie, ut hic, spatio quadraginta annorum, per tex. in dicta authentica quas actiones, & tradit Innocent. in c. si diligenti, de præscrip. Cast. in d. l. seruitutes, secundum da, col. 3. modo cum constet, quod uniuersitas hominum sancti Iob habeat ius in dicto muro, cum sit de iuribus dicte Ecclesie per eos questitæ, ut dicunt testes, & ad oculum patet, nec pars aduersa negat, † utique unquam debet præsumi præscriptum tale ius, nisi probetur, iuxta gloss. quam ibi not. Bald. in l. si tibi. C. de seruituti. & aqua, † & alleganti præscriptionem incumbit onus probandi, cum sit fundamentum suæ intentionis, iuxta doctrinam Bartoli in l. in illa. ff. de uer. obligatio. † oportetque, quod allegans præscriptionem probet omnia extrema requisita ad eam inducendam, ut notant Geminianus, & Perusinus, in c. r. de præscriptio. in sexto, & ita tradit hæc ponens Balbus, in l. Celsus. nu. 9. uers. secundò principaliter, ff. de uisucapio. Videndum est igitur, an hæc intentio Paganoni sit bene de iure fundata, & utique dicendum est, quod non considerando articulos, † testes pro parte sua; † quoniam, ut inquit Bartolus in d. l. Celsus, col. pen. nu. 27. reus aduertere debet, qui inducit præscriptionem ad sui defensionem, & forinet articulum, & ipse possedit per decem annos proximè elapsos, in tali mense, uel die; ita, quod includatur tempus elapsum ante litem contestatam, uel ante litem motam: nam si aliter formaretur articulus, & testis post litem contestatam diceret, quod talis possedit per decem annos proximè lapsos, intelligeretur à die redditi testimonii; & sic includeretur tempus, quod post litem contestatam fluxit, nec esset probata præscriptio longi temporis sufficienter; quia diceretur interrupta per litem contestationem; debet ergo articulari, & probari de tempore completo ante litem motam: † eandemque conclusionem tradit Bar. in l. nec bona. C. de præscript. long. temp. Bald. in l. fin. in 15. oppositio, C. de edic. diu. Adria. tollen. Angel. Aret. in l. de uisucapio, in prin. col. pen. uers. quæro, Alex. conf. 76. nu. 7. uers. non obstat etiam, & conf. 107. in causa, & lite uertente, col. 2. uol. 2. Corn. conf. 147. col. pen. uol. 2. cum alijs cumulatis per Balb. in d. l. Celsus loco allegato, colum. 3. & per Feder. Scottum Tomo, & libro secundo responsorum suorum, responso 14. num. 8. sed in casu nostro non satis concludenter fuit articulatum. Nam dictum fuit, quod se iuncta eo modo, quo de præfenti stat cum suis lignis ita affixis ab annis decem, quindecim, uiginti, triginta, & quadra-

ginta continuo, & ultra stetit, & fuit, nec fuit conclusum, quod istud tempus, quo sic stetit dicta se iuncta, fluxerit, & completum fuerit ante hæc litem motam: † Merito testes examinati super eo dicentes, quod sunt anni quadraginta, & trabes sustinentes tectum, & dictam se iunctam sunt immisi, & infixi in dicto muro Ecclesie sancti Iob, ex quo examinati sunt post litem contestatam, debent intelligi à die redditi testimonii, & sic includit tempus decursum post litem motam, & contestatam in dicto tempore quadraginta annorū; merito patet per eos non probari præscriptionem completam, & finitā ante litem motam, imò patet eam fuisse interruptam per litem motam; † quoniam licet contestatio litis de iure ciuili necessaria sit ad interruptionem præscriptionis longi temporis, nec sufficiat citatio; quia eo iure superuenientia malæfidei non interruptit, i. iusto, §. & si possessionis. ff. de uisucapio. † Tamen iure canonum, quo interruptit superuenientia malæfidei, c. fin. de præscriptioni. citatio sola interruptit, non ut actus Iudicialis, sed quasi ex ea inducatur scientia. Bal. in l. 2. C. de seruit. & aqua, col. 2. Angel. Aret. in §. æquè. col. 4. in l. de adioni. Veronens. in tract. de seruit. urba. prædio, cap. 20. colum. 4. Iaf. in l. fin. 4. limit. ff. de eo per quem fact. erit Balb. in tract. de præscriptio ni. in sexta part. princip. quæst. 3. limit. 4. Paris. in c. illud. num. 20. de præscriptioni. Hiero. Gabriel. conf. 144. numero 3. † & licet in articulo & testibus dicatur, quod d. trabes fuerunt & steterunt infixi in dicto muro per annos quadraginta, & ultra; tamen illa dictio, & ultra, nihil operatur, nec importat tempus litis motæ, secundum Bar. in d. l. Celsus. in fin. quia talis adiectio cum sit incerta in teste, nihil operatur. l. cū furti. ff. de in lit. iur. † & idem monet aduocatū Bartolus ibi, quod sit caurus in formando articulum: eandemque conclusionem tradit ipse Bar. ubi etiam latè Alex. in d. l. cum furti. Bar. Alex. & Iaf. † qui dicit esse communem in l. & si post tres. ff. si quis caut. Imol. in d. l. Celsus. in fin. & Balb. latè ibi nu. 14. qui plures citat, & dicit esse communem. † fundata ergo & manet intentio istorum hominū sancti Iob, ex regula, quæ habet, quod omnis res præsumitur libera, nisi appareat de seruitute. l. altius. l. si in adibus, C. de seruit. & aqua. Cur. conf. 75. colum. 2. ubi dicit, † quod omnis res præsumitur libera, habito respectu ad originalem habitum propter naturalem statum rerum, nisi probetur aliqua qualitas seruitutis imposita, tali que præsumptio libertatis transfert onus probandi in aduersarium; allegat Bar. in l. si prius. uers. Venio ad tertiam partem, ff. de oper. nou. nunciat. pluresque cumulat Roland. à Valle cons. 2. nu. 15. & conf. 98. nu. 15. uolum. 3. † Et quantum ad uictoriam Paganoni parum, aut nihil prodest probare usum trabium fixorum, non probando sufficienter de